

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona
Egy hónapra 2 korona

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona
Egy hónapra 3 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
A hasábolásos hirdetés soronként 20 fillér
minden következőnél 16 fillér
Nyitási sorok 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesülési
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 504.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 121.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat július 25

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezérolók: Beszámolók nélkül.
- Katonai tanácskozások Bécsben.
- Megmozdul a hatóság.
- Nehézségek a felső leányiskola építése körül.
- A török forradalom.
- A zugbankárok fogsága.
- Aktuális emberek.
- Politikai foglyok az aradi vár kazamátáiban.
- Megírta a halálának történetét.
- A hol megölik a vendégeket.
- Gromon Dezső báró állapota.
- Felsült leánykereskedő.
- Hamis esküvel vádolt főrend.
- Tárca: A nevelőnő. Írta: Molnár Gyula.

Beszámolók nélkül.

Arad, július 24.

Nagyon is szembeötlő jelensége a mostani szünetnek, hogy a képviselők nem vágnak ki a politikai porondra, nem kíváncsiak rá, hogy a nemzet miket vár tőlük és hogyan ítélkezik felettük. A politikus urak valóságban begubózták magukat otthonukba, az ekeszarvához tértek vissza, mint a jó Cincinnátus, egyrészt otthon paraszt, mások világít játszanak tengerparti fürdőkön. Meghisszük azt, hogy a politikusokra ráfér a pihenés és a hosszú vakációt annak idején honoráltuk is. Arra azonban nem gondoltunk, hogy ily feltűnő soká tájékozatlanul hagyják a közvéleményt. Már pedig meg lehet állapítani, hogy az urak nem törődnek a választóikkal és mióta a parlamenti életoda-fent szünetel, a képviselő uraknak szavát sem hallottuk. Hogy ez nincs rendjén, az természetes. A választók egész joggal zúgolódhatnak miatta.

Két eset állhat elő. A képviselő urak nem tudják mit mondjanak az átmeneti időről az országnak, vagy pedig nem kíváncsiak rá, hogy a nemzet hogyan is ítélkezik és miket is vár. Nemzet és képviselők beletörődtek abba, hogy a parlament csak formálisan törvényhozás, valójában pedig részint a kormányzat törvényregisztráló hivatala, részint pedig ügyes, vagy ügyefogyott emberek érvényesülésének porondja. Mivel számoljon be tehát az a képviselő, aki így gondolkodik, annak a nemzetnek, amely ugyancsak így gondolkodik? Számoljon-e be azzal, hogy kerék volt abban a gyorsautomatában, amely a törvényszék regisztrálását élvezte? Vagy pedig azzal, hogy kellő időben tanusított akadémikusodással feltűnést keltett s e feltűnés révén sikeresen megkezdte a maga helyzeti energiájának gyümölcsösztetését? A nemzetet sem az, sem ez nem érdekli. A nemzet nem választott automatákat és nem választott kapaszkodókat és ágaskodókat. A nemzet már nem is emlékszik rá, hogy mi volt, hogyan is volt akkor, amikor ezt a parlamentjét megválasztotta. A képviselőknek és kormányuknak jó, valóságos áldás, hogy a fatalizmusba merült nemzet az emlékezést abbahagyta.

A képviselők pedig már a dekorumra sem vetnek ügyet. A beszámolótól teljesen tartózkodnak.

És boldogok, hogy senki sem reklámolja az elmaradt beszámolókat, senki sem kívánja, hogy a frázisos beszámolókban megismételjék annak a bizonyítását, hogy immár a dolgok ellentéte fejezi ki a dolgok igazi mivoltát.

Egy szempontból azonban kárhozzáttni kell a képviselő urak kényelmét, vagy legalább is a vezető politikusok késedelmét. Mindenki tudja, hogy a kormány kifejezetten is, a szavak közt is proklamálta, hogy az őszi időszak a parlamentre nagy munkát fog háritani. Olyant, amely a nemzet, az állam életébe mélységesen belenyul. A nagy választói reform is sorra jut, a bécsi követelések elintézése is napirendre kerül, nevezetes ugynevezett államszükségletek is gondot fognak okozni a kormányzatnak s a törvényhozásnak. A politikai nemzet szervezete átalakul, a nemzetre nagy anyagi és jogi áldozatok haramlanak. És ezzel a munkával, előreláthatólag megindul a pártközi helyzet tisztázása.

Ezekhez az ügyekhez talán mégis hozzájárulhatna a nemzet is. Még a fásult, a megcsömörlött nemzettől is követelni kell, hogy gondolkozzék és irányítson, amikor a jelen és jövő nagy terheiről, áldozatairól, vagy rendezéséről van szó. A kormány és a képviselők dolga, hogy ezt követeljék. Mert kormányzatnak és parlamentnek is jó, ha utalhat rá, hogy annak az erőnek, amelylyel a nemzet a maga keresztjét viselni tudja, hol van a vége. Hogy hol van az a határ, amelyen túl vagy az összeroppanás, vagy az elkese-redés indulatos kitörése kezdődik.

Nincs a világnak olyan parlamentáris országa, ahol ilyen nagy munka előtt a törvényhozás tagjai ne keressék a közvéleménnyel való érintkezést. Ott, ahol ezt az érintkezést kerülik, ott a parlamentarizmus merő formalizmus.

A nevelőnő.

Írta: Molnár Gyula.

Arnothy, 40 éves, magas, széles vállak, vöröses barna szakáll s bajusz, élénk barna szemek, a duzzadt ajkak körül állandóan hízog mosoly. Az alak elegáns és divatos, az arc rokonszenves, bár határozottan ravasz.

Márta, a felesége, 28 éves, elbizott természet, széles csipők, az arc gömbölyű, fölötte egyszerű, a tekintet jószágos, minden mélység nélküli.

Amélie, nevelőnő, 20 éves, sugár alak, ábrándos szőke fej, világoskék szemekkel. A hosszú nyak sajátoszerű leányos báj kölcsondás alakjának.

Klárka, öt éves, fűrtés babaarc, mitsem mondó szemek, amelyek állandóan játékot látszanak keresni.

(Gyermekszoba. Nagyobb és kisebb ágy, könyvszekrény, nagy asztal, melyen szétszórtan mindenféle képeskönyvek, ákom bákomos íkafirkák. A szőnyegen egy sereg kisebb nagyobb, szőke és barna baba. Az ablaknál női íróasztal.)

(Amélie az íróasztalnál levelet ír, a kis Klárka a szőnyegen hentereg s babát öklöztet. Arnothy haikán kinyitja az ajtót s bedugja fejét.)

Amélie: ... s ha tudnátok mennyire vágyom már haza, kőszetek, édesanyám ölelése kar-

jal közé s picli hugocskám csókjai után ..."

Arnothy: (haikán bejött, Amélie háta mögé áll, a levelebe pislog.)

Klárka (föltékiat, megpillantja Arnothyt, babáját nyujtja): Hogy teiszak neked papa, az a sárga ruha?

Amélie (riadtan tekint hátra, hirtelen eltakarja a levelet, föláll, mélyen elpirul): Ah! nem is vettem észre!

Arnothy (lehajol Klárka babája után): Folytassa kedves Amélie! És a sárga ruha szép, de jobban illenek ez a piros meg ez a kék szalag. Lásd hozzá s öklöztess fel újra.

Klárka (visszakapja a babát s hamar öklöztetni kezdi a piros ruhába): Ha gondolod, papa, megteszem a kedvedért.

Arnothy (Amélie felé fordulva): Miért nem folytatta?

Amélie (zavartan): Oh, hisz ráérek meg...

Arnothy (leül, egy pillanatra maga elé néz, aztán föltekint Amélie arcába, mintha gondolatát akarná fűrkészni): Mondja csak, anynyira vágyódik haza?

Amélie: Istenem, több, mint egy éve, hogy nem voltam otthon.

Arnothy: Hát mikor akarja utazni?

Amélie: Egyelőre nem is gondolok rá. Svájc messze van ... és az utazás költséges dolog.

Arnothy: És ha azok a költségek, mint a

mesebeli sült galambok az égből alápottyannának!

Amélie: Nem szoktak azok alápottyanni!

Arnothy: No, de tegyük fel, hogy mégis ... hiszen az ember megütheti a főnyereményt is ...

Amélie (lesüti a szemekkel): Nincsen sorsjegyem se ...

Arnothy: Ha Isten akarja, sorsjegy nélkül is megüti. Tegyük fel, hogy én adnék utiköltséget. Nem előlegként, hanem ...

Amélie (nyakig elpirul): Nem fogadhatnám el.

Arnothy: Miért nem?

Amélie (vállalt vonagatja)

Arnothy: Kedves Amélie, ön vágyódik haza, anyja, meg a kis hugai után, pénze nincs, nem marad egyéb hátra, mint elfogadni tőlem ajándékként az utiköltséget ... Ne szóljon még ... Ez egyszerűen kettőnk titka lesz.

Amélie (arca lángolni kezd): Nem, nem ...

Arnothy: Ne magyarássa félre. Kijelentem, hogy önzetlenül teszem.

Amélie: Köszönöm, de ...

Arnothy: Hasautashatik. Kérjen engedélyt önnagyságtól! ... Majd én támogatom a kérését. Az utiköltség meglesz.

Amélie: Köszönöm, de nem fogadhatom el!

Arnothy: Hogyan? Nem fogadhatja el? S miért nem?

Katonai tanácskozások Bécsben.

Supilo a függetlenségi párt ellen.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 24

A politikában honoló nagy csendet csak — elvéve háborítja meg egy-egy felbukkanó kérdés. A parlament pihen, a miniszteriumok pedig serényen dolgoznak a törvény tervezeteken. A közvéleményt most egyebek között a katonai reformok érdeklik, amelyek terén jól informált helyről *vivmányokat helyeznek kilátásba*. Megbeszélések folynak a két ország kormánya között a két éves katonai szolgálat életbe léptetésének módja felől is.

Mig azonban a belső politikában nyugodtan élvezzük a vakációt, Horvátország kemény harcra fegyverkezik. *Supilo* Ferenc, a horvát szerb koalíció egyik vezetője lapjában kiméretlen leleplezéseket tesz közzé a horvát koalíciónak a függetlenségi párttal való barátkozásáról.

Távirati értesítéseink:

A katonai kérdések előtérben.

Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter délután a nyugati pályaudvaron elutazott a fővárosból. Hivatalosan azt mondják, hogy Lontóra, a birtokára utazott, A Nap szerint azonban a miniszter Bécsbe ment, ahol *Georgi* osztrák Landwehrminiszterrel a létszámemeléssel fog tárgyalni.

Ezzel kapcsolatban felszínre kerültek a megoldásra váró egyéb katonai kérdések is. Mint beavatott forrásból jelentik, a véderőtvény előkészítésének kérdése olyan stádiumba lépett, hogy ősszel a két kormány e tárgyban már megbeszéléseket készült folytatni. Az előkészítő munkálatok szorgalmasan folynak az egyes miniszteriumokban.

Az új véderőtvény leglényegesebb pontja kétségtelven a két éves katonai szolgálat, de nem kisebb jelentőségű az új katonai bünvádi eljárás, amelynek keretében teljesülni fognak Magyarországnak a nyelvkérdésben hangoztatott kívánságai. A magyar ezredek hadbíró-ságánál ugyanis első fokozaton a magyar tárgyalási

és hivatali nyelvet alkalmazzák, míg második fokozaton az öt felebbeségi tanács közül legalább egynek hivatalos nyelve a magyar legyen.

A katonai kérdések egy másik csoportját azok alkotják, amelyek kizárólag a király elhatározásaitól függenek. E kérdésben mindazáltal ismételtén történtek már informatív jellegű megbeszélések, amelyek annak meghatározását célozták, milyen határig lehetségesek e téren reformok.

Az új véderőtvényt a jövő év folyamán akarják életbe léptetni, de természetesen csak a választói reform keresztülvitele után.

Supilo leleplezései.

A horvát koalícióban ismét erőteljes mozgólódás tapasztalható és a vezetők éppen nem titkolják, hogy legközelebb erőteljesen akarnak fellépni a magyar kormány ellen.

Bevezetésképpen *Supilo* cikket ír fűmellapjába, a *Novi List*-be, amelyben a horvát koalíció és a függetlenségi párt barátkozásának, illetőleg a fűmellap rezolúciónak történetét adja elő.

Legpikánsabb az a részlet, amelyben *Supilo* elmondja, hogy 1907. május elején névtelen magyar levél figyelmeztette a vasúti pragmatika veszedelmére, előbb azonban már *Nikolics* bánhelyettes is közölte velük, hogy veszedelem készül, amelynek elhárítására készen kell lenniük.

Supilo a névtelen levél után feljött Budapestre és a függetlenségi pártkörben — még akkor jó barátságban voltak — Kossuthai akart beszélni. A minisztert azonban nem találta, hanem beszélt *Batthyány* Tivadar gróffal, akinek elmondta aggodalmait.

Batthyány ez nagyon meglepte és azt felelte, hogy Szerényi államtitkár szerint *Pejacsevics* gróf akkori horvát bán már hozzájárult a pragmatika tervezetéhez.

Azonnal telefonáltak a bánnak, aki azt felelte, hogy ellenkezőleg, a tervezet ellen hevesen tiltakozott.

Supilo erre rögtön kijelentette, hogy nagy harc lesz ebből. Itt kezdődött a szakítás és a horvátok obstrukciója.

Megmozdul a hatóság.

A husárok olcsóbbá tétele.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 24

A husárok magasságát a hatóság is meg sokallotta. A vidéki városok erőteljes akciója ugyan nem serkentette követésre a tanácsot s folyton azt halljuk, hogy a hatósági mézárások nem bizonyulna jó üzletnek, de ugylátszik, mégis röstelkedik egy kevésbé, hallván, hogy mindenütt sikerül a lakosságot az indokolatlanul magas husárrakkal szemben megvédeni.

Varjassy Lajos polgármester, aki az *Aradi Közlöny* munkatársa előtt kijelentette, hogy a hatóság mézárásának megnyitását roppant problematikus eszköznek tartaná, egy újabb kísérletet tesz arra, hogy a husárrakat normális mérethez terelje.

Mint hogy az aradi mézárások, akiket felszólított arra, hogy jöjjenek össze s tegyenek valamit önként a közönség megnyugtására, erre a felszólításra nem reagáltak, a polgármester érintkezésbe lép a *fogyasztási szövetségekkel s azokat igyekszik rábírni a husárraduzásra*. A város támogatásban részesítendő őket. Iparjogot kapnának s a szövetségekről alkotott törvény kedvezményeit is élvezve, versenyezhetnének a mézárásokkal.

Mi nem akarunk hangulatot kelteni a mézárók és hentes iparosok ellen, igazuk érdekében mindenkor sikra szállottunk, de éppen az igazság érdekében — mely most a közönség részén van — figyelmeztetnünk kell, hogy ne várják be, amíg a türelem tüfessített hurja elpattan.

A közönség óhaja méltányos és jogos. Olcsó húst kér, kíván és követel indokoltan. Tessék azt teljesíteni, amíg nem késő.

Jóakarattal figyelmeztetjük a husárpárosokat, hogy kövessék a többi városok husárpárosainak példáját, akik az ilyen, most napirandén levő mozgalmakat, a husárrak méltányos leszállításával szerelték le.

Midőn néhány évvel ezelőtt a vágómarha ára felszökött, a fogyasztó közönség rugólvadva bár, de belenyugodott és türelmesen várta az akkori tényleg nehéz viszonyok változását, re-

Amélie (elfordul): Nem tudom. (Föláll körütekint, mintha foglalkozás után akarna látni. Meg akarja érteni *Arnothy*-t, hogy nem óhaja vele a beszélgetést folytatni. Lehajol *Kláríkához*) Miga kis ügyetlen! Visszajáru adta rá a kabátkát! Huzzuk le! El akarja venni a bábút.)

Kláríka (dacosan): Ne vegye el a bábút! Adja vissza. Kiállhatatlan! Ugye papa kiállhatatlan? (Elmerül a baba öltöztetésébe.)

Arnothy: *Amélie*! . . . Még valamit mondani akarok önnek. Ne nézzen maga körül nyugtalanul. A nagyságos asszony most ment le a lépcsőn . . .

Amélie (végignéz *Arnothy*-t, aztán kitekint az ablakon): A kis *Kláríka* mindent megért. Nagyon okos teremtés.

Arnothy: Ah, bah! O nem figyel ide. Aztán meg nem is olyan rémséges itók az, amit mondani akarok. Mindössze is arról van szó, hogy ráérőleszem önre a barátságomat, kizárólag az ön érdekében . . . Van is hozzá némi jogom. On *Kláríka* nevelője. Körülberül családfőnek, jogomban áll megújítani az ön buzgósgát! . . . Eenyi az egész.

Amélie (egy ideig csüggedten hajlja le fejét, aztán dacosan vett föl s elszántan néz *Arnothy* arcát): Uram, én bocsúletes leány vagyok s az akatok maradni.

Arnothy: Mi iszi egyszerre? Milyen gögös és dacos.

Amélie: Sem egyik, sem másik. Csak önértetes.

Arnothy: *Amélie*. Ön szép, ez azonban nem zárja ki, hogy okos is legyen. Meleg baráti rekonszenvet érek ön iránt.

Amélie: (pillanatnyi hallgatás után) Mire való ez?

Arnothy: Ha okos, hasznára fog válni.

Amélie: Mit kíván tőlem?

Arnothy: Aat, hogy viszonyozza barátságomat.

Amélie: És hogy tehessem azt?

Arnothy: Meg kell beszélnünk bizalmasan . . . Nem itt — —

Amélie (elszántan, haragtól kipirult arccal): Más szóval találkozára hív. Nemde? Közönséges, hitvány teremtésnek tart s azt hiszi, hogy kész vagyok a szeretőjévé lenni. És ha okos volnék . . . hasznomra válnék . . . Megfizetné . . . A vége az lenne, hogy a felesége kilökne a házból. Így érli ön a barátságot, nemde?

Arnothy (suttogva): Nem így *Amélie*? Ugy értem, hogy kibérlek a számára egy csinos lakást az *Andrássy* uton. Berendezem önnek s évfáradekat biztosítok.

Amélie (pillanatnyi szünet után): Azt hiszi, hogy ilyen mesével elkápráztat?

Arnothy: Kedvesem, ha nem hiszi, ez nem ok arra, hogy elutasítson. Adja beleegyezését ahhoz, hogy megvalósítsam ezt a tervet. Adja szavát hogy barátnőmmé lesz s akkor

nemsokára saját szemelvel fog mindent látni. Nos? Mit felel?

Amélie (remegve s megzavarodva): Nincs mit felelnem.

Arnothy: Akarja, hogy meggyőzzem őszinteségemről?

Amélie: Oh erről nem győzhet meg!

Kláríka (jó ideje abba hagyta a bábúöltöztetést és némán bámul apja arcába, végre fölkiált): Papa!

Arnothy (üjeden): Mi lelt, médikém?

Kláríka: Végy nekem is olyan szép lakást. Akarsz?

Arnothy (zavarodottan): Neked bizonyosan veszek. (Hirtelen lehajol s össze vissza csókolja *Kláríkat*) Kis ostobácska, még most sem öltöztetted föl a bábút. Nézd csak milyen csuf ez a baba! Add rá gyorsan a sárga ruhát.

Kláríka: Előbb igérd meg, hogy én is kapok lakást az *Andrássy* uton!

Amélie (halkan, szemrehányóan): Látja uram! Nem mondtam e?

Arnothy (suttogva): Igaza van. Akar-e meghaligatni?

Amélie: Nem, nem. Hisz látja, hogy lehetetlen!

Arnothy: Ha a kis médikét délután sétára vezet, menjen az *Andrássy* ut jobb oldalán . . . Megérszi?

Amélie (szemlesítve): Nem!

(*Arnothy* sietve elhagyja a szobát.)

mélve, hogy a helyzet jobbulásával az árak ismét visszamennek.

Sajnos, ez nem történt meg. Holott azóta már úgy a marha, mint a sertés, birka, de főleg a borjú ára fokozatosan hanyatlott, sőt a tavasz óta annyira lement, amit már évek óta nem tapasztaltunk. Így az aradi piacon huzamosabb ideje 20—25 koronával fizetik a kisebb és 30—40 koronával a nagyobb borjúkat, úgy, hogy a levágott borjú husa kilogrammonként, az összes költségek beszámításával sem kerül többre, átlag 70—80 fillérről. Dacára ennek, 1 kor. 80 fill. és 2 kor. 40 fill. közt váltakozik a borjúhús ára a mézárzszekékben. Szinte lehetetlen, pedig úgy van, hogy a tőlünk Ausztriába exportált marha, borjú és disznóhúshoz ott olcsóbban jut a közönség, mint nálunk.

Ma mindenütt nagy a kínálat az egész országban: marhában, borjúban, sertésben, birkában egyaránt. Horvátországban elsőrangú marhában nagy készlet vár vevőre, a takarmányhiány folytán a gazda szabadulni óhajt a marhájától és ennek dacára, a hus ára még mindég a régi; indokolatlanul méreg drágán juthat a közönség húsételhez.

Ne várjanak tovább a husiparosok. Ne várják, hogy maga a közönség mozduljon meg s husfogyasztási szövetkezetek alakítása által szerelje le a maga elkészítését.

A zugbankárok fogsága.

A celluloid-papírok.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 24

A budapesti államrendőrség — mint megirtuk — tegnap este letartóztatta Neuman Miksát, a börzehiénák legveszedelmesebbikét és tettestársait: Basch Lajos, Kálmán Antal és Herzfelder Ignác ügynököket, akiknek nagy részük volt a hírhedt Neuman M. és társa cégnél megfordult ügyek elintézésében. Ezzel a bankárügy egyik része a rendőri nyomozásban elintézését nyert, mert tudni kell, hogy a Neuman M. és társa cég dolgai semmiféle összefüggésben nincsenek a hasonló természetű ügyekkel.

A rendőrségen még a délelőtt folyamán rendezték a nyomozásra vonatkozó aktákat, s azután a letartóztatott főnököt és ügynökeit átkísérték az ügyészség fogházába. Neumanék csak azt várták, hogy az iratok a vizsgálóbíróhoz jussanak, mert biztosra veszik, hogy a vizsgálóbíró szabadlábra helyezi őket. Épen ezért megnyugodtak a letartóztatást elrendelő határozatban.

Herzfelder Ignác a hármás, Kálmán Antal a nyolcas, Neuman Miksa a kilences és Basch Lajos a tízes számú zárkába került a főkapitányság Zrínyi utcai épületrésze második emeleti fogdájában. Mint fővárosi tudósítónk jelenti — szemmel láthatólag nagyon megviselte őket a vizsgálat. Hát nap óta állandóan detektívek őrizték őket, reggel 6 órától este 10 ig pedig Egry kapitány rendelkezésére állottak.

Neuman Miksa különben már az elmúlt szombaton közel állott a letartóztatáshoz. Mikor Egry kapitány szombaton félbeszakította a kihallgatást és hazaküldte, Neuman rossz magyarsággal — mert magyarul mindeidég nem tanult meg — közölte a kapitánynyal, hogy elutazik.

— Elutazik? Hová? — kérdezte meglepetten a kapitány.

— Gleichenbergbe a családomhoz.

A kapitány erre elrendelte, hogy Neuman Miksát vegyék a detektívcsobában őrizet alá. Neuman nagyon megijedt és kijelentette, hogy csak abban az esetben utazott volna el, ha a kapitány megengedi, de nem tud jól magyarul és rosszul fejezte ki magát. Együttal a további kihallgatásokra tolmácsot kér. Ki is rendelték melléje Gráber Károly dr. hítes tolmácsot. A letartóztatásra mind a négyen el voltak készülve, éppen azért védőügyvédek, Nagel Ferenc dr., Valsz Sándor dr. és Fränkel Sándor dr. a kihallgatásokon állandóan jelen voltak.

Az éjjelt valamennyien nyugtalanul töltötték a zárkában. Vacsorát hozattak, de Basch Lajos nem evett. Kálmán egész éjjel fejfájásról panaszkodott és reggelre megnyugodtak. Közömbösen várják a fejleményeket. Délelőtt mind a négyet lefotografálták s ujjlenyomatokat vettek föl róluk. A fényképésznél Herzfelder Ignác a 12487, Kálmán Antal a 12488, Basch Lajos a 12489, Neuman Miksa pedig a 12490. számot kapta. Azután megmozdították őket. Valamennyinél aranyórat és aranyláncot találtak. Neumannál 25 korona 22 fillér, Baschnál 10 korona 87 fillér, Kálmánál 42 korona 36 fillér és Herzfeldernél 78 korona 36 fillér készpénz volt.

A főjelentők száma még mindig szaporodik. Káldor Gyula dr. ma újabb két főjelentést tett a zugbankárok ellen; az egyiket 30.000, a másikat 15.000 márká összegről. A karosultak ezutal is külföldiek.

A börzehiénák abban bíztak a nyomozás alatt, hogy a tőzsdetikárok és nagybankárok, akiket tanuként haligattak ki, nem mondhatják azt, hogy a tőzsdén lehet mesterségesen irányítani az értékeket, mert ennek a beismerése egyet jelentene a tőzsde hitelének teljes leszállításával.

Hogy milyen eljárást követtek a zugbankárok, a vizsgálat pontosan megállapította. Ime egy példa:

A brassói celluloid papírokat a Hermes kezei, amelyet meglátogatott egyik „bankár” és celluloid részvényeket akart venni. Ha valamit keresnek, annak az ára természetesen felszökik. A bankár megbízottja ezután vett 50 darab részvényt, amelyeknek az ára már négy koronával magasabb volt. Másnap nagynehezen kapott még 80 darabot, de ezeknek az ára újabb 4 koronával emelkedett. Harmadnap folytatták a manővert. Vettek még 50 darab részvényt, amelyek most már 8 koronával drágábbak voltak. Három nap alatt tehát 16 koronával emelkedett a papír értéke.

Az ilyen rohamosan emelkedő értékpapírt könnyű eladni. El is adták külföldön vagy ezer darabot. Azután természetesen a papír a kutyának sem kellett s értéke rohamosan esett. A bankárok csak ezt várták. A vásárolt 180 darabot ötvenet kidobták a piacra, de nem kellett senkinek. Kínálták olcsóbban, de így sem kellett. Elérték azonban azt, hogy a tőzsdei árfolyamba belekerült a 30—35, sőt több koronás esés, az ügyfelek pedig fizethették az óriási differenciákat. Elvégre mindenki úgy vesz és úgy ad el, ahogy tud és akar. A tőzsde nem irányítja az árfolyamot. Hogy ők előre tudták, hogy melyik papírosnak kell ilyen módon esni, az természetes. Kockáztatnak néhány száz koronát, hogy ugyanannyi esret nyerjenek, mert fedezet nélkül dolgoztak és ha történetesen az adott értékpapírok ára az esés arányában emelkedett volna, a megbízóknak egy fillért sem fizethettek volna. Ez pedig büntetendő cselekmény.

A tőzsdén mozgalom indult, hogy a budapesti tőzsdét annyira kompromittáló társaságot kizárják. Mint értesülünk, ez a kizárás a legközelebbi idő alatt be fog következni. Az összes ügyben érdekelteket ügynökeikkel együtt kitiltják a tőzsdéről.

A török forradalom.

A szultán alkotmányt ad.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 24.

Tudvalévő, hogy a nagyhatalmak között már hónapok óta tárgyalások folynak a Balkánon uralkodó állapotok dolgában. Előzte Anglia tett javaslatokat a rend helyreállítása, főképp pedig a macedóniai bandák megfékezése és a török pénzügyi viszonyok rendezése tárgyában. Később Oroszország dolgozott ki egy ellenjavaslatot, amelyhez azonban Ausztria-Magyarország és Németország nem akartak hozzájárulni. Most legújabbán Franciaország külügyminisztere dolgozik egy közvetítő javaslaton.

Amíg a hatalmak jegyzékváltása folyt, addig az ifjú törökök forradalmat csináltak Albániában. Az egész tartomány nyílt lázadásban van, mely annál veszedelmesebb, minthogy a mozgalmat a katonaság kezdeményezte. A török kormány tehetetlennek mutatkozik a lázadás leverésére és az odaküldött csapatok egyre másra a lázadók pártjára állanak. A gyilkosságok napirenden vannak, úgy, hogy a főbb tiszték és hivatalnokok már az utcán se mernek mutatkozni. Az ifjú törökök az orosz terroristák receptje szerint dolgoznak és egyes vidékeken már a kormányzatot is magukhoz ragadták.

A mozgalom bevallott célja az, hogy a szultánt alkotmányos uralomra kényszerítsék, tiltkos rugója pedig az, hogy a hatalmaknak a török közigazgatásban tervezett reformjait meg-hinsítsák. Az ifjú törökök ugyanis szeméretlik a szultánnak, hogy Törökországot lassankint egészen kiszolgáltatja a hatalmaknak, akik az ország minden ügyébe beavatkoznak és most már az adószedést is meg akarják kaparítani. A hadsereg farradalma tehát első sorban az ország függetlenségének megvédésére irányul.

A forradalom napról napra terjed. Vele szemben a török kormány teljesen tehetetlen, úgy hogy a macedóniai és albániai vilájtetekben teljes anarchia uralkodik. Ezeket az állapotokat, melyek elsősorban a Balkán államok békéjét, közvetve pedig az európai békét is veszélyeztetik, a nagyhatalmak természetesen nem nézhetik összetett kézzel. A nagyhatalmak külügyi kormányai között napok óta élénk jegyzékváltás folyik, amelynek során a fegyveres beavatkozást is mérlegelés tárgyává tették. Arról van szó, hogy ha a török kormány egy bizonyos terminusig a forradalmat nem tudná leverni, vagy ha ez hirtelen nagyobb méreteket öltene, úgy a legközelebb eső és Albániában leginkább érdekelt két nagyhatalom: Ausztria-Magyarország és Olaszország csapatai bevonulnának Albániába, hogy ott a rendet helyreállítsák. Ennek a lépésnek következményei kiszámíthatatlanok, minthogy az esetleg a többi Balkán-államban is konfliktációt idézhet elő. Ez már azután Oroszország fegyveres beavatkozását vonná maga után.

A mai nap eseményeiről a következő tudósítást adjuk:

Monasztirből jelentik: Niazí bey öt-ezer emberrel benyomult Monasztirba s elfogta és magával vitte Osman pasa tábornagyot. Az elfogatás híre a külföld

mértékadó köreiből óriási feltűnést kelt. Mindenki azt hiszi, hogy Ozman pasa elrablása egyelőre Törökország háziügye marad. Ha az új török mozgalom nagyobb kiterjedést öltene, akkor a szultán kénytelen lenne a pártjának bizonyos koncessziókat tenni. A Macedóniában történtek a külügyminisztériumok véleménye szerint egyelőre nem alkalmasak arra, hogy a nagyhatalmak valamelyikét intervencióra bírják.

Mint egy *konstantinápolyi* távirat jelenti, a szultán a nép akaratának engedve, *elrendeli, hogy az 1876-iki alkotmányt újból életbe léptessék.* A város ünnepi hangulatban van, a házakat fellebegtették. Az alkotmány kihirdetésének hírére az utcán ötezer felfegyverkezett albán tüntetést rendezett. Rendzavarás nem történt.

Ujabb távirat jelenti *Konstantinápolyból*: A török lapok hiteles hírei szerint a nagyvezér egy irádó alapján a kerületi hatóságokat távirati uton értesítette, hogy *a képviselőházat összehívta* és pedig ama házszabály alapján, amelyet maga a szultán állapított meg. Remélik, hogy ez az intézkedés az új török mozgalomnak véget fog vetni.

Hamis esküvel vádolt főrend.

A letagadott megállapodás.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 24.

Szenzáció és végzetlenül érdekes bűnperben folytatott nyomozatot — mint temesvári tudósítónk jelenti — néhány hónap óta, egyik délvidéki város törvényszékének vizsgálóbírája. Él a Délvidéken egy igen gazdag nagybirtokos, főrendiházi tag, aki ezelőtt néhány évvel nyerte el a bárói rangot. Tudva van róla, hogy nagy vagyona van, de felettébb asugorl természetű, amely tulajdonságát az egész Délvidék urai köreiből ismerik. Az illető nagybirtokos és báró egyik terjedelmes birtokát több éven át egyik unokaöccse által kezelte. Az unokaöccs, aki szintén főrangú, tekintélyes délvidéki családból származik és igen képzett gazda, amikor a birtok kezelését átvette, írásbellel biztosította magának jogait és ama kikötéseket, amelyek az ő fíradásának anyagi elismerését jelentik.

A birtok jövedelméről, fejlődéséről, kezeléséről nagybátyjának évről-évre pontosan el is számolt, de arra a bizonyos kikötött és munkásságáért járó anyagi elismerésre, illetve a birtok jövedelmében való részesedésének megfelelő összegre, hiába várt. Több ízben felszólította nagybátyját, hogy teljesítse kötelességét vele szemben és az írásbellel is kikötött összeget fizesse meg. A zsugorl nagybátyi azonban pusztán ígérettel akarta évek múltán is elújni a dolgot. Az unokaöccs végre is megunt a helyzetet és polgári pert indított követelése erejéig. Itt következnek a dolognak érdekes részai és ha a szereplők nevei kitudódnak s ítélekre kerülnek, országos szenzációt fog kelteni.

A főrendiházi tagot és bárót megidézték s ő kijelentette a bíróság előtt, hogy nem tartozik unokaöccsének és kötelességet nem vállalt. Amikor a tárgyaló bír megkérdezte, hogy előadására hajlandó-e megesküdni, a báró minden buza-vona, megfontolás, avagy aggály nélkül tette az esküt arra, hogy nem tartozik unokaöccsének, holott az unokaöccse zsebeiben ott volt a kötelező írás arról, hogy mikor és mennyi díj zást kap a birtok kezeléséért.

Amikor az unokaöccs az eskü letételéről értesült, azonnal megtette a feljelentést nagybátyja ellen *hamis eskü büntette miatt* és a bíróság természetesen meg is indította a nyomozást a dusszag megfogás ellen. Az ügy fejleményeiről ezek után külföldön főrangú körökben igen élénk az érdeklődés.

Elrettentő gardedám.

Az iskolás leányok erénye.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 24.

Budapest közönsége bizonyára meglepéssel fogja tudomásul venni, hogy a fővárosi felsőbb leányiskolákban a női erény a lehető legnagyobb bizottságnak örvend.

Megtörtént, hogy a felsőbb leányiskolákban a jól kifejtett kisasszonyok olyan pillanatokat vetettek a professzorra, melyeket sem a chlor, sem a H₂SO₄, sem Toricelli törvénye nem tett megokolttá. A professzor ur még fiatalember volt, a bajszát angolosan viselte és a hangja lágyan zengett, amikor a nátrium vagy a Jang-Ce Kiang sajátos tulajdonságairól beszélt.

— Ebből-baj lehet! — konstatálták az illetékes tényezők.

Sőt a baj néhol már be is következett, ami arra indította a budapesti iskolaszéket, hogy a községi felsőbb leányiskolákban, de különösen a kereskedelmi iskolákban a *gardedámeok* intézményét vezesse be.

— Igaz ez? — kérdezte egy újságíró az iskolaszék vezetőjétől.

— Szórol-szóra igaz! — hangzott a válasz, — huszonnégy ilyen gardedameunk van már alkalmazva a különböző leányiskolákban és mondhatom, pompásan oldják meg feladatukat. Szülők, tanárok, leányok: *egyaránt meg vannak elégedve.*

— És azután mi a feladatuk tulajdonképpen ezeknek a tiszteletreméltó hölgyeknek? Hogyan végzik el a feladatokat?

Erre a kérdésre már nem volt tiszta, határozott válasz.

— Hm, hm! — mondotta az iskolaszék vezetője, — bajos, nagyon bajos erre válaszolni... Aztán meg a diszkrétció... Hiszen tetézük érteni... Hanem mondok mást. Egy gardedame fizetése havi öven korona volt. De ezt nagyon keveselték és így fölemeltük hatvan koronára. Most 17.280 koronára rug a gardedámeok költségvetése s miután körülbelül kilencszáz leánykára ügyelnek fel, egy-egy tanuló-leány erényének az ellenőrzése tizen-nyolc koronájába kerül a városnak. Nem nagy summa, ha meggondoljuk, hogy a szülők így teljesen nyugodtak lehetnek, semmitől sem kell tartaniuk.

— Milyen kvalifikációval kell a gardedameknak bírnia?

— Diplomát követelünk tőlük. Természetesen ezek a hölgyek jobbra az ugynevezett *javakorbéli* hölgyek. Mondhatom, hogy főadatuk megvalósítására vannak és azon gondolkozunk, hogy még szélesebb körre terjesztjük ki ezt az intézményt.

— És gardedame mellett nem fordulhat elő... meglepetés?

Némi gondolkodás után a gondos pedagógus így válaszolt:

— Azt nem lehet állítani, hogy az a bizonyos „meglepetés” lehetetlen. Hiszen a tűzbiztonságra bármilyen preventív intézkedéseket is foganatosítunk, mégis kitörhet a tűz. Itt is így van. Mi mindent megteszünk, hogy a fejlődésben lévő leányokat megóvjuk a reájuk leselkedő veszedelemtől; de ne tessék elfelejteni, hogy mi is csak emberek vagyunk.

Nehézségek a felső leányiskola építése körül.

Államsegélyt kell kérni a városnak

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 24.

A polgári fiúiskola építése még vállalatba sincs adva s a tanácsnak már is főfájást okoz a *felső leányiskola építése.* Ezt az ügyet az augusztusban tartandó közgyűlésnek kellene elintéznie, de amint értesülünk, az építkezés és annak előkészítése nehezen elvárható akadályokba ütközik s a tanács fázik a kérdés elintézésétől.

A felső leányiskola, mely körülbelül ötszáz ezer korona költséggel épül, már eddig is, — még a tervek sem készültek el — gondot okozott. A város, mely honrálni akarta a kultuszminiszter kívánságát s az ő intencióinak megfelelően valóságos lukszus palotát óhajt a felsőbb leányoktatás céljaira emelni, a vallás és közoktatásügyi minisztériumhoz fordult s azt kérte, hogy csináltassa az meg az épület tervét. Erre a kérelemre azt felelte a minisztérium, hogy tervkészítéssel nem foglalkozik, mert erre pénze nincs. Ha a város fizet, akkor gondoskodik műszaki erőkről, akik a város rendelkezésére állanak.

Azt is tanácsolta a minisztérium, hogy írjon ki a város országos pályázatot az iskola tervének készítésére, de utóbb a közgyűlés feltérjesztésére beleegyezését adta ahhoz, hogy a helybéli építészeket szólítsák fel szűkebb körű pályázatra és velük készíttesse a tanács a terveket. Alapul az országos építész- és mérnökegyet díjazására veendő.

Most már aktuálissá vált a miniszteri meghagyás végrehajtása. A tanács meg is akarná tartani az aradi építészekkel a versenytárgyalást, de a felső leányiskola építésére nincs — *pénz.* A most folyamatban levő nagy munkálatok annyira igénybe veszik, sőt a számvétség előterjesztése szerint ki is merítették a város hitelének forrásait, hogy olyan improduktív befektetésre, mint a felső leányiskola, csak súlyos feltételek mellett vehetnek fel kölcsönt.

Mint hogy azonban a város tartozik azzal a *regarddál* Apponyi Albert gróf kultuszminiszter személye iránt, aki az utóbbi időben elismerésre méltó jóakarattal karolta fel közoktatásügyünket, hogy a felső leányoktatás hatását gátáló épületi hiányon segítsen, azért a tanács minden kínálkozó módot megfontol s lelkiismeretesen mérlegeli azokat az eszközöket, melyek a város pénzügyi helyzetének tekintetbe vételével, a mai súlyos viszonyok közepette is lehetővé tehetik a költséges építkezést.

Ez sorban a *pótadóval törlesztendő* építkezési kölcsön felvételének lehetőségét mérlegelte a tanács. Az volt a terve, hogy a pályázat kiírását elodázza addigra, míg a jövő évi költségvetés összeállításával foglalkozik a számvétség. Ennek a keretében talán lehetséges lenne úgy beállítani a 20–30 ezer koronás tételt, amely a kölcsön amortizációjára szükséges lenne, hogy a pótadó emelése elkerültesse. Azonban ez nem megfelelő megoldás. Mert ha a jövő évi büdzsé el is bírná a kölcsöntörlesztést, de ki tudja előre megmondani egy ötven éves lejáratú kölcsönről, hogy mily módon befolyásolja a költségvetést.

Erről a tervről le kell mondani. Mint hogy az építkezés ügyét a tervbe vett kölcsönkötvény nagyon is problematikus megvalósításáig sem lehet halasztani, azért az utolsó mentő kötébe kell majd megfogódnunk.

Nincs más hátra, minthogy a kultuszminisztert fel kell világosítani a város változott pénzügyi helyzetéről és tőle kell államsegélyt kieszakosítani. Mikor a város elhatározta, hogy a felső leányiskolát megépíti, akkor nem gondolt arra senki, hogy a többi iskola építési ügye ily közvetlen közel időbe esik a hidépítkezésé. De mert a tanács arról is értesült, hogy a tűzérkaszánya ügye kedvező elintőzéssel fejlődik be a legközelebbi hetekben s ezt is kölcsönrel kell fedezni, joggal reméli, hogy a város kérelmét Apponyi gróf teljesíteni fogja. Mert a miniszternek is be kell látnia, hogy a viszonyok a közvetlen közelmultban oly egyszerűen megváltoztak, hogy olyan építkezés fedezésére, mint a felső leányiskola épülete, nem emelheti fel a közgyűlés a pótdótot.

A kérdés megoldása sürgős, nemcsak azért, mert a miniszter kívánja, hanem azért is, mert a mai épületben az iskola örvendetes fejlődése mellett tényleg nincs már hely.

Azért a tanács az augusztusi közgyűlés elé azzal a javaslattal lép, hogy a kultuszminisztert kérje meg a város államsegély folyósítására.

Gromon Dezső báró állapota.

Tul van a krízisen.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 24.

A nagybeteg volt államtitkár már tul van a krízisen. Ma este már jóízűen fogyasztotta el az ágyához tálat kirántott velőt, a rizskását paradicsommal és a tokaji bort, amiből különben háromóránként vesz egy-két kortyot.

Az éjszakát egészen nyugodtan töltötte Gromon báró. Köhögési inger nem zavarta ma és környezete előtt kijelentette, hogy sokkal jobban érzi magát, mint az előző napokon.

Reggel teát kapott, tíz órakor két lágytojást.

A mai nap folyamán többen meglátogatták Gromon bárót, de a nagybeteghez nem engedtek be senkit. A látogató lapon ma ezek a nevek állanak: Heinrich Ferenc, Visegrádi Béla, Plósz Sándorné és Janka, Nyári Jenő báró, Vörös László, Farkas János, Bakos Gyula, Kovács Sebestyén Endre. A kora reggeli órákban tudakozódott Boda Dezső főkapitány is a báró hogyléte iránt.

A ma este kiadott orvosi jelentés a következő:

A beteg a napot nyugodtan töltötte, nagyobb részt aludt. A tüdő váladéka kevesebb. Erőbeli állapota kifogástalan. Közérzet jó. Hő: 36.3. Erverés 80. Légzés 26.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* A karszemélyzet jutalomjátéka. Mielőtt az aradi színtársulat előadásait a nyári színlőben befejezné, hétfőn, 27-én este a karszemélyzet javára fényes műsorral színházi estét rendez. Színpad körül a *Bajszások*, Leoncavallónak bájos zenéjű két felvonásos operája, amelyben Déry Jenő, a budapesti operaház művésze is közreműködik. Az est érdekességét emeli egy aradi amatőr énekesnek, Bing Jánosnak fellépte, továbbá *Tapolczai Dezső*, *Faludy Károly*, *Zikó Ilma*, *Wlassák Vilma*, *Hunyady József* és *Ladislav János* szereplése, akik művészetük legjavát fogják produkálni.

POLITIKAI FOGLYOK az aradi vár kazamátáiban.

• Katonai börtönre ítélt polgárok.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 24.

Erős csendőri fedezet mellett érdekes foglyokat szállítottak ma kora reggel az aradi várba. Hét elegánsan, feketébe öltözött uri embert vitt tizenhat csendőr az aradi állomásról a Maroson tuli kazamáták közé, ahol hosszú éveken át börtönben fognak sanyalódni a messze idegenből hozott emberek.

Boszniának egy kis városából, Banjalukából hozták a hét foglyot. Köztük van egy községi előljáró, továbbá *Jankovics Dragomir*, a szerb nyelvű *Oladsbina* banjalukai ujság főmunkatársa és egy *Prokovic*s nevű pap, a lap munkatársa, egy *postahivatalnok*, a többi pedig *kereskedő vagy más foglalkozásu előkelő banjalukai lakos*. Bűnük az volt: részt vettek egy nagy-szerb propagandában; bűnhődésük: a katonai büntető-törvényszék — a politikai büntetéseket felett ez ítélik az meg szállott tartományokban — nehéz, *évekig tartó börtönre ítélte őket*. Alig egy hete hozták meg az ítéletet és az elítéltek ma már az aradi vár börtönében vannak. Szinte bámulatos gyorsasággal megjárta az ítélet a meg szállott tartományok kormányzóságát, a hadügyminisztériumot; ez az utóbbi az aradi várat jelölte ki a politikai foglyoknak, akik most hat-nyolc esztendei nehéz börtönbüntetéssel fogják megfizetni a Nagy-Szerbia ábrándos eszményképét.

Az aradi várnak e szenzációjáról az *Aradi Közlöny* munkatársa ezeket jelenti:

Banjalukából — Aradra.

E hó 22-én reggel hat órakor a banjalukai helyőrségről két csendőr-őrmester vezetése alatt tizennégy csendőr hét feketébe öltözött, elegáns megjelenésű foglyot kísért a vasuti állomásra. Banjalukából Szerajevon, Bródon, Szabadkán, Szegeden és Békéscsabán keresztül ma reggel néhány perccel hat óra előtt érkeztek meg az aradi állomásra. Onnan egyenesen a várba mentek, ahol a két csendőr-őrmester bejelentette a térparancsnokságnak, hogy a banjalukai haditörvényszék által három hónappal ezelőtt börtönre ítélt politikai izgatókat elhozták az aradi várba, melynek börtönét jelölte ki a hadügyminisztérium a foglyok számára.

A várban nagy feltűnést keltett a boszniai csendőrök és foglyok megérkezése. Csak nagyon kevesen tudták előre, hogy az aradi vár lakói boszniai foglyokkal fognak megszapordni. Különösen az okozott feltűnést, hogy a foglyok civilruhában voltak, sőt egyikük papi talárt viselt. Hamarosan megjött azonban a magyarázat. Néhányan, akik már előre is tudták a szokatlan fogoly-csapatról, felvilágosítással szolgáltak a boszniai foglyok kilétéről.

A boszniai „arulók.”

Az aradi vár új foglyai politikai büntetett miatt jutottak börtönbe. Boszniában

részesek voltak a nagy-szerb propagandának és ezért katonai törvényszék elkerültek.

A meg szállott tartományokban hónapok óta izgatott politikai állapotok uralkodnak. A különféle nemzetiségek már régóta várják a boszniai alkotmány megteremtését, melyet a télen a közös kormányzat már kilátásba helyezett. Azó úgy látszik elfeledték az ígéretet. Az alkotmány nélküli nép állandóan forrongásban van, amit az egyes nemzetiségi pártok vezérei jó alkalmul használnak fel a nemzetiségi politika élesztésére.

Az utóbbi időkben különösen a nagy szerb propaganda fejtett ki erősebb a cíót Boszniában. A propaganda fejei szavak és írásban agítálnak az összes szerb egyesítéséért, a Nagy-Szerbia megteremtéséért. A hatóságok szigorúan üldözn minden mozgalmat és ahol csak tudomásul szereznek valamiről, kegyetlen büntetéssel akarják megakadályozni a nemzetiségi akció terjedését.

Ilyen körülmények között mintegy három hónappal ezelőtt az *Oladsbina* szerb ujság hosszú és heves cikket írt a nagy szerb propagandának érdekében. A cikk hívtá Szerbiát arra, hogy vegye át az szerepet, melyet Piemont annak idején az egységes Olaszország megteremtéséért játszott, álljon a Balkán szláv népeire élére és *egyesítse azokat Nagy-Szerbiába*.

A banjalukai ujság, melyben ez a cikk megjelent, rendszeren alig néhány száz példányban jelent meg. Ebből számából azonban több ezer példány nyomtak és azokat boríték alatt szétküldték a banjalukai postahivatalról Bosznia és Szerbia minden részébe.

Tudomást szerzett a cikkről egy banjalukai lap is és erős támadó hangon foglalkozott azzal, felhívta rá a hatóság figyelmét. A hatóság meg is hallotta a figyelmeztetést. Megindította az eljárást a banjalukai szerkesztője ellen és az eljárás folyamán kiderült, hogy abba a nagy-szerb propagandába melynek ez az ujság is köze volt, több előkelő banjalukai lakos tartozik.

A vizsgálatot, politikai büntényről van szó, a banjalukai katonai büntető törvényszék vette kezébe. Arulás címet alá helyezte a községi előljárót, a főmunkatársát, a banjalukai szerb papot, ottani jómódu polgárt és azt a postahivatalnokot, aki a boríték alatt küldött tárgyakra nem hívta fel a hatóság figyelmét.

A katonai büntető-törvényszék ítélt

A banjalukai politikai pör ekkor nagy feltűnést keltett az egész megyében. A pesti, de különösen a bécsi belgrádi lapok hosszasan foglalkoztak annál is inkább, mert azóta még nem volt hasonló eset jött napvilágra Bosznia

városaiban. Mintegy 8—10 nappal ezelőtt a katonai büntető-törvényszék már ítéletet is hozott az ügyben. A vádlottakat a katonai büntető-törvénykönyv 16 hadicikkében, árulás büntetében bűnösnek mondotta ki és *hét-kilenc évi börtönre ítélte.*

A katonai törvényszék ítélete *Windsor* táborszernagyhoz, a megszállott tartományok kormányzójához került. A kormányzó a szigorú ítéletet mindegyik elítélésre nézve jóváhagyta.

Az aradi várban.

A jóváhagyott ítéletet ekkor felterjesztették a közös hadügyminisztériumhoz, hogy ott a hét elítélt számára katonai börtönt jelöljenek ki. Hasonló esetekben vagy a péterváradí, vagy az aradi katonai börtönt jelölik ki. A péterváradí börtön helyett, melyet úgy látszik Szerbiához való közelsége miatt találtak alkalmatlannak, az elítélteket az aradi vár börtönébe osztotta be a hadügyminisztérium IX. ügyosztálya.

Igy került a hét politikai fogoly ma reggel az aradi várba. Ennek börtönében fogják leülni nehéz büntetésüket és *teljesen ugyanolyan bánásmódban fognak részesülni, mint más katonai fegyencek.* Börtönbüntetésüket közös cellában töltik, de évenként háromszor harminc—harminc napot magánzárkában lesznek. Ekkor munkát sem kapnak, máskülönben pedig, az asztalos, cipész- és kosárfonó-műhelyben fogják őket alkalmazni. A vár irodájába egyiket sem osztják be, nehogy alkalmuk legyen a külvilággal való érintkezésre.

Felsült leánykereskedő.

A jószivű „mama”.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 24.

A magyar leányok szomorú kelendőségét kibaszó lélekkuifárok garázdálkodásai az utóbbi időkben nagy arányokat ötenek. Minden hétre esik egy-egy leánykereskedő leplezés és nincs mód arra, hogy ezeknek az erkölcsatlanságra csábító és az erkölcsatlanságból vagyont gyűjtő leánykereskedőknek az üzletmenetét a hatóságok megakadályozhassák.

A felsült emberek leszurják a csekély büntetési pénst és a markukba nevetnek; hiszen egyetlen jól sikerült „üzlet” ezeket hoz a konyhára és bajba jutott, éhes, de szép magyar leányokat könnyen találják ezek a lélekkerítők, akiket mézes-mázos ígéretekkel még mindig föl lehet tiltetni a vonatra, meg az Adriát szelő hajókra.

Ma megint egy leánykereskedő föltartóztatásáról ad hírt nagyszalontai tudósítónk. A *sarkadi* vasúti állomáson posztoló csendőrnök tegnap gyanus volt egy éltesebb asszony, aki öt fiatal leánnyal sétált föl-alá az állomáson. A leányok mamának szólították az asszonyt és vidáman vártak a vonatra. A „mama” időközönként igazgatott a ruhájukon, a hajukon, a kalapjukon és jobbra-balra osztogatta az anyai intelmeket, amelyeket a leányok nagy figyelemmel és kellő komolysággal vettek tudomásul.

A csendőr megfigyelte őket s épen amikor vonatra akartak szállani, föltartóztatta őket és az egész társaságot bekísérte az előjáróságra. Az asszony erőlyesen tiltakozott a közbelépés ellen, azt mondta, hogy a leányok az ő gyermekei, akikkel látogatásba akar utazni. A községhásán aztán kiderült, hogy veszedel-

mes leánykereskedő, aki külföldre akarta szállítani a leányokat.

A leányok elmondották, hogy az asszony *Komáromi* Gáborné, szül. Varga Erzsébet, állást keresett nekik valahol külföldön. Elpanaszolták, hogy Itthon rosszul megy a soruk és Komáromnéhoz fordultak segítségért, aki már sok szegény leányt rántott ki a nyomorúságból. Komáromné jó fizetést ígért nekik új helyükön és azaz biztatja őket, hogy jó soruk lesz, úgy élhetnek majd, mint a kisasszonyok.

Komáromné veszedelmes leánykereskedő. A világ minden tájékának ügynökeivel összekötötésben áll és évek óta szállítja a hungarakat és óriási pénzeket keres emberhussal. Kihallgatásakor tagadta, hogy ilyen szándékkal lettek volna a leányokkal; azt mondta, hogy szolgálataiba akarta őket szegődtetni. Az előjáróság természetesen kiszabadította az áldozatul kiszemelt öt leányt a veszedelmes asszony körmei közül. Komáromné, miután igazolta magát, szabadon bocsátották. Valószínűleg pénzbüntetésre fogják ítélni.

Megírta a halálának történetét

Egy földbirtokos gonosz tréfája.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 24.

A ma este megjelenő lapok beszámoltak arról, milyen tragikus módon pusztult el egy *kaposvári* gazdag földbérlő Oroszországban. A kaposvári tudósítás alapján megírták, hogy a tudásvágyainak lett áldozata, mert a tanulmányuton volt embert részeg orosz kozákok Vlnában meggyilkolták. Mint egy késő éjjeli távirat jelenti, a gyilkosságból egy szó sem igaz. *Weisz* rossz tréfát üzött hozzátartozóival.

Az esti lapok a következőket írják:

Weisz Arthur kaposvári bérlő évenként külföldi tanulmányutakat tett, hogy a gazdaság ágaiban megnyilatkozó újításokat megismerhesse. Az idén Oroszországba indult, mintegy 6 hét előtt, ahonnan az első időben képeslevelezőlapokat küldött. Az utolsó város, ahonnan róla hír érkezett, Vlna városa volt.

Itt az a szerencsétlenség érte, hogy részeg kozákok belekötöttek és agyonverték. Bekövetkezett halála előtt arra kérte a hatóságot, hogy halála esetén közöljék ezt Darnay Béla és fivére kaposvári vaskereskedő céggel. A vlnai hatóság ennek eleget is tett és német nyelven a következő tartalmu levelet intézte:

Herr Arthur Weisz, der sich hier auf Studienreise aufhielt, wurde durch betrunkene Kosaken lebensgefährlich verwundet. Seine letzten Worte, dieser bei Verstand sprach, war die Angabe Ihrer Adresse und die Bitte, Sie zu benachrichtigen. Der Polizeivorstand:

Vlna, 1908. Juli 7.

Jantschek.

Magyarul: Weisz Arthur urat, aki tanulmányuton van itt, az éjjel részeg kozákok halálra sebesték. Legutolsó szavaiban — melyeket eszméleténél mondott — az *Őők* címét adta meg és megkérte, hogy közöljem az esetet Önökkel. Jantschek rendőrfőnök. Vlna, 1908. július 7.

Kétségtelen, hogy a kozákok, miután Weiszt leölték, ki is fosztották.

Városszerző mély részvétet keltett a derék gazda tragikus esete, aki tudásvágyának lett áldozata.

Az est folyamán azonban — mint említettük — kiderült, hogy a szeszácós gyilkosság egy éretlen felülbiztosítás zsongorodik össze. Mert,

mint fővárosi tudósítónk jelenti, Kaposvárról eredő híradás alapján:

A *Weisz Arthur* haláláról szóló hírem nem egyéb rossz tréfánál, amelyet maga *Weisz* követett el. A levelezőlap, amely a tragédiát jelenti, az ő kezeirésze s egy Oroszországba utazó ismerősével adatta fel. *Weisz* jelenleg Magyarországon tartózkodik, Kaposvárról hosszabb ideje elköltözött és most Nagykanizsa mellett bérlő.

Ahol megölik a vendéget.

Botrányok egy velencei szállodában.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 24.

Velencéből jelentik *A Nap*-nak, hogy a Lidón egy új, óriási méretű szálloda épült, amely máris igen nagy botrányok színhelye lett. A velencei szállótulajdonosok évek óta panaszkodnak, hogy az idegenforgalom folyton csökken, egyre kevesebb a nászutasok és általában a vendégek száma. A megcsappant érdeklődés oka főleg az, hogy a velencei fogadók rendkívül kényelmetlen berendezésűek, az ellátás bennük nagyon hanyag és mindenek felett aránytalanul drága.

A bakok kiküszöbölésére a velencei szállótulajdonosok társaságot alakítottak és a Lidón egy impozáns nagyságu új hotel építtettek *Excelsior* néven. A szállót kedden adták át rendeltetésének ünnepélyes megnyitás keretében, amelyen a sajtó meghívott képviselői az ország minden részéről megjelentek.

Az építkezés hat millió lirába került és a kolosszális épület igazi látványosságot nyújt a szemlélőnek. A terrassa fél kilométer hosszú, külön vasúti állomása s külön csatornája van a motoros csónakok és gondolák számára. A szálló négy emeletén négyszáz szoba van berendezve.

A megnyitási ünnepély igen nagyszabású volt. A vendégek a terrason helyezkedtek el és ott volt a fényes banket is, amelyen háromszáz üveg francia pezsgőt bontottak fel.

Másnap egy *Bronni* nevű ismert játékbankár jelent meg a vendégek között és nyomban megnyitotta az új szálló kaszinótermét. A kaszinóba velenceiek: csak ezer frank felvételi díj mellett fogadtak be, a külföldiek: azonban csupán husz frankot követeltek. A játékbarlangban két asztalnál rulettet, egynél pedig bakkarát játszottak.

Mindjárt az első este minden játékos összes pénzét elvesztette. Rögtön áldozata isakadt a játéknak: egy *Krausz* Jenő nevű budapesti kereskedő, akinek minden pénze eluszott. Ungyilkossági szándékkal a lagunába ugrott, de nem halt meg, csak a kulcsontját törte s most egy ottani kórházban ápolják.

A hotelben nagy botrányok voltak a rossz élelmzés miatt is. Drága pénzen kell minden ételt megfizetni, az ételek azonban oly romlottak, hogy számos megbetegedés történt. Egy *Siposné* nevű magyar asszony a feltálat háltól rosszul lett és állapota oly veszélyesre fordult, hogy táviratilag hívták hozzá *Herzl* Manó dr. budapesti orvostanárt, aki *halmérgezést konstatalt.* Nyomban gondos kezelés alá vették a szerencsétlen asszonyt, akit még most sem lehetett hazaszállítani. Maga *Herzl* dr. is ebéd közben rosszul lett és ingerülten jelentette ki:

— *Manek a hotelnek a konyhájában megölik a vendégeket!*

Hasonlóképen jár: egy orvos fiatal leánya,

aki a hoteller-k tulajdonát képező Hungaria szállóban lett beteg az élvezhetetlen kosztól.

A botrányról nagyon sok szó esik most Ve'encében, főleg az ott időző nagyszámu fürdővendég között. A szálló igazgatósága is tudomást szerzett arról a felháborodásról, amelyet az ételmezés körül előfordult bajok okoztak, de épen nem akar azokon segíteni. A legtöbb hasznát a botrányból egy kalandor szerezte, aki úgy aknáztta ki a szállótulajdonosok helyzetét, hogy hírlaplónak adta ki magát és fenyegetőzött, hogy az egész magyar sajtóban leleplezi a szállókban űzött összes visszaéléseket. Ezer lírát esarolt ki a megrémült tulajdonosoktól, hetekig ingyen lakott és étkezett a szállóban, azután kerekelt oldott.

A történetek most nyilvánosságra kerültek és mindenfelé kinos feltűnést okoztak.

Farkass és társa.

*
A miskolci rendőrség megállapította, hogy a Miskolci Takarékpénztár sikkasztója magával vitte homoszekszuális hajlamaira felhasználni a közönséges alkalmával.

Letartóztatások várhatók.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, július 24.

A „Miskolci Takarékpénztár”-nál elkövetett sikkasztásról — mint tudósítónk jelenti — mindenki abban a véleményben van, hogy a Farkass Ákos iránt az intézet igazgatósága részéről hosszú évek során át táplált vak bizalom adhatott módot arra, hogy a sikkasztást már régen fel nem fedezték.

A hatóságok a legszélesebb körű nyomozatot indították meg. Európa összes rendőrségeihez körirólevelet intéztek, amelyben úgy a Farkass Ákos, mint a vele együtt eltűnt Lipták Géza arcképe csatolva van.

A rendőrség már eddig több tanút hallgatott ki. A tanuvallomásokból megállapítható, hogy Farkass Ákos már jó ideje a legfurfangosabban előkészítette szökése útját. Elutazása előtt mindenét eladta és környezetének azt mondta, hogy Londonban kapott nagy javadalmazású állást, viszont másoknak azt állította, Sanfranciskóba utazik, ahol egy bányáról lesz alkalmazásban. Valószínű azonban, hogy ezeket csak félrevezetés okából mondta és bizonyára a világ egész más részén telepedett le.

Elutazása előtt értékes dolgait, amelyeket már nem tudott eladni, elajándékozta. Nővérétől pedig úgy búcsuzott el, hogy soha többé nem fog neki levelet írni. Amikor elutazása oka felől kérdezősködtek, azt mondta, hogy gyűlöli a miskolci társaságot, azért hagyja el a várost. Erre a gyűlöletre bizony alapos okai voltak, amint azt az Aradi Közlöny mai számában közölt leleplezések mutatják.

Valószínű, hogy Farkass Ákos nagy összegű készpénst vitt magával. Nemcsak a ház és a drága berendezés árát, hanem ezenkívül is nagy összeget. Hogy az évek hosszú során sikkasztott pénzt hova tette, az még nincs kiderítve. Állítólag nagy börzedifferenciát voltak és ezeket fizette.

A sikkasztást Farkass Ákos az eddigi nyomok szerint oly módon követhette el, hogy amikor a pénztárnok szabadságon volt, Farkass helyettesítette és meghamisítva a tételeket, sikkasztott el kisebb nagyobb összegeket.

Hogy milyen része van a Farkass Ákossal egyszerre eltűnt Lipták Gézának a sikkasztásban, az mindeddig kiderítetlen. Valószínű, hogy a fiatalember, aki a hivatalban alantasa volt, homoszekszuális bűnre csábította és így teljesen hatalmába

kerítve, beavatta a bűnös manipulációkba. Az is lehetséges, hogy Lipták Géza valamiképp rájött Farkass Ákos üzelmére és ez, nehogy még addig elárulhassa, valami ürügygyel rávette, hogy menjen vele. Lipták Géza családja kizártnak tartja, hogy ő a sikkasztásban részes volna, miután szolid, mértékletes életet élt és soha nagyobb pénzösszeg nem volt nála. Valószínűbb tehát, hogy Farkass Ákos bűnös hajlamai kielégítésére használta fel Liptákot, aki ép e viszonyból fogva ment el vele együtt.

Az eddigi rendőri nyomozat azt már teljes határozottsággal megállapította, hogy együtt utaztak. Szemtanu van, aki látta őket Rutkán a vonaton egy kocsiában. Hogy hova, merre utaztak, az eddig megállapítva nincs. A rendőrségnek több elég alapos gyanúja van arra nézve, hogy Farkass és bizonyosan vele Lipták Géza is még Európában vannak. Az eddigi nyomok azt kezdik valószínűvé tenni, hogy Farkass Ákos sikerül letartóztatni és Miskolcra visszahozni. Hogy a rendőrség a gyanújának van-e valamely alapja, az már a legközelebbi napokban bizonyossá lesz. Ha azonban a sikkasztó elhagyta volna már Európát, nincs kizárva, hogy még így is kézre kerül, mert a megkárosított intézet még más világrészből is visszahozatja.

A rendőrség kezében adatok vannak, melyek szerint Farkass Ákos még nem hagyta el Európát. Addig is, amíg a rendőrség ezt kutatja, a nyomozatot Miskolcon is folytatja arra nézve, hogy voltak-e Farkassnak olyan bűntársai, akik még most is a városban laknak. Az eddigi bizonyítékok igazolják a feltevést és ha a rendőrség erre nézve elegendő adatot gyűjt, több letartóztatás várható.

Aktuális emberek.

Tapolczai.

Arad, július 24.

Az aradi színészet fénykorát a mai mamákkal kellene megírni. Az ő lelkükben maradhatott meg a legfrissebben az emléke az időknél, amikor az oly intelligensül szép Fenyes Emilbe, az oly imponálóan komoly Gál Gyulába és az oly kedvesen egyszerű Balassa Jenőbe voltak szerelmesek. Mindegyikükbe volt valaki szerelmes (néhányik lány többé is, sőt valamennyibe) anélkül, hogy nekik valami nevezetes kalandjuk lett volna. Asszonycsábítás, liliomtépés nem fűződik a nevükhöz, még talán a flörtöt se üzték. Művészek voltak, nem szivdöglesztők és akik bennük a színészt bálványozták, ennél az ártatlan, lehellet-érzésnél többre nem melegedtek föl.

És ebben a szép korszakban, a lányos mamák lánykorában, Aradi Gerő direktor ur nyomorgása alatt volt az aradi színháznak egy ifjú tagja: Tapolczai Dezső. Szint olyan volt, mint a többi; ugyanolyan sok hódítással és ugyanolyan bolond férfi-beesületességgel. És most, hogy több hete itt van a szinte a közülünk valónak kezdünk megszokni, a lányos mamák, — amikor a lányuk nem hallotta — fölsóhajtottak:

— A Tapi csak a régi . . .

Bizony a régi Tapi. Mindössze is tizenöt esztendő, néhány komor fehér hajszál és két nagy gyerek van az aradi Tapi meg a Vigszínház nagy művésze között. Beszélhetnek az egyéniségének kiforrottságáról, a megállapodott zsáneréről. Tapolczai ma is az a csupa szeretetreméltóság, csak néhány kilóval több. Ő maga is egy két nap alatt beilleszkedett az aradi életbe; szórakoztatónak találta a mi kávéházaink terraszát, balzsamosnak a Marost és velünk egyforma kéjjel állt

az autbuszok fedélzetére, hogy ebben az új rendszerű kényeztetésben részt vegyen. Így csak az tud tenni, a kinek a vérébe átjutott valami az aradi természetből.

Két hete csak; s nincs az a társaság, amelyik intim ismerősnek ne üdvözlőné, amely az ötleteiből, derűs történeteiből ne hallott volna. Nem művész memoárok ezek; — messze van még a mesemondó veteránok korszakától Tapolczai, — hanem egy kedélytől átszótt, néhol az élet borujától áttört, de általában napsugaras élet emlékeiből.

— Amikor diák voltam, egyszer magyar dolgozatot kellett csinálni. Én nem sokat törtem a fejem, egyszerűen kiírtam Eötvös József báró Gondolataiból azt a részt, amely a földöntött tárgyhöz legjobban illett s lemásoltam. A tanárnak — az öreg Jónás Jánosnak — nagyon tetszett. Fel is olvasta az osztálynak:

— Látják, ez a legjobban szerkesztett dolgozat. Így kell dolgozni.

Hát az egyik osztálytársam, valami Weidinger, a dolgozat hallatára föláll.

— Tanár ur kérem, ez a dolgozat le van másolva. Ez plágium.

Elsápadtam. Weidinger pedig folytatta:

— Ez, tanár ur, szó szerint ki van írva Arany László valamelyik művéből.

— Ohó, — most már én voltam felül. Fel-pattantam.

— Tanár ur, — mondtam önérettől vibráló hangon, — most már követelem, hogy Weidinger mutassa meg Arany Lászlónak azt a művét, amelyből ezt kiloptam. Két heti időt adok erre s ha akkor se tudja megmutatni, akkor követelem, hogy bocsánatot kérjen tőlem.

A szerencsétlen Weidinger két héten keresztül átböngéezett minden betűt, amit Arany László írt a végül az osztály színe előtt megtörve kért bocsánatot. Azonul az én jó híremet semmi se tudta elrontani és az öreg Jónás minden további kihallgatás nélkül adta meg nekem az egyest.

Hosszu esztendők teltek el ez után. Egyszer Debrecenben játsztam, amikor egy asztalnál meg-látta ű és megismertem Weidingert. Ő nem la-mert rám mindjárt.

— Nem ismered? Én vagyok az, akit diák-koromban azzal gyanúsítottál, hogy a dolgozato-mat Arany Lászlótól loptam?

Weidinger, annyi idő után is, kissé elpirult erre a visszaemlékezésre.

— Látod, milyen ostoba voltál. Hiszen én azt szóról szóra — Eötvös József bárótól írtam ki! . . .

Ilyen szép, mosolygó története egész szekérel van Tapinak. Csak azért nem írjuk le mind, mert most, a búcsújának napján, vele akarunk foglalkozni s nem a történetével.

Akire két heti vendégség után azt mondják, hogy „bucszik”, az nagyon megszokott, szivhez nőtt vendég lehet. S talán nehéz is eldönteni: most érzékenyebb-e a búcsú, vagy tizenöt esztendeje, Aradi Gerő direktor korában.

S mert a művészekről divatos megírni, hogy hová mennek vakációna, ezt a szokást követjük mi is. Elmegy Tapolczai egy sáros utcájú, parasztházu bácskai magyar faluba, Magyar Kanizsára. Ott várja egy kedves, gyöngédséggel teli öreg asszony: a Tapolczai édesanyja. Magával viszi a fiát, meg a leányát, a kik közül az elsőnek egy mostanában sokat emlegetett fiatal férj a kereszt apja: Herczeg Ferenc. Ott, a leartott, cséplőgépektől bugó szántóföldek közepén, a nagy parasztfaluban Tapolczai az ölbe teszi kezeit, s — így mondja — csak enyit szól:

— No, édesanyám, most hagyjon engem reggeltől estig — semmit se teni . . .

Bizony, abba, hogy az ember az egész világot jókedvvel tartsa, bele lehet fáradni. S néhány hétig nem ő fog játszani, hanem a gyerekei, a kiknek játékában neki ép oly gyönyörűsége fog telni, mint a nagyoknak az övében.

HIREK.

Magyarosodó vármegyék.

Azt olvasom, hogy Aradmegye legtöbb községének nevét a közgyűlés megmagyarosította.

Az idegen községnevek magyarosítása, vagyis *ui* magyar nevekké való fölcserélése jogunkban áll s még csak nem is lenne oly példátlan sovinizmus részünkről; Poroszország a pozeni helynevek erőszakos németesítésével ebben is elüljár.

A valóság az, hogy nem régi, idegen neveket magyarosítottunk ok nélkül, hanem a régi magyar helyneveket állítjuk vissza eredeti tisztaságukban ott, ahol az a nemzetiségek ajkán elferdült és idegenszerűvé vált. Nagy, tudományos apparátussal való munka folyik ebben a dologban, tallózás a régi magyar emlékek temetőjén, helyrehozása az elmúlt lanya, érzéketlen századok mulasztásainak. Bihar, Arad, Hunyad hegyeiben magyar helynevek voltak régebben, a Bánság síkján magyar nevű falvak virágoztak, az ősfoglalóknak hirdetett tótok vidékein is jóformán csak magyar helynévről tudnak okleveleink.

S a magyarság évszázadokon át közbösséggel nézte, hogyan formálódnak át ezek a tősgyökeres magyar nevek lassacskán merőben idegenné. Az egyik helyen megtartották a magyar törzsnevet, csak nem tetsző, magyaros hangzóit gyurták át idegenszerűvé, s megtoldották a nevet még magyartalabbá tévő képzővel. Így lett Tolvajd-ból Tolvadia, Homokrévből Mokrin, Miháldból Mehádia, Kókéndből Kikinda... de elég, a példa fáj, mondaná Arany János.

A másik helyen még egyszerübben és gyökeresebben ment végbe az átalakulás: a magyar nevet lefordították idegenre, s mind sűrűbben használták, míg végre teljesen kiszorították vele az eredeti magyar nevet. Így lett Jóföből Dobra, Királyházából Kralován, Feketevölgyből Valenyágra és így tovább, helyneveink hosszú, hosszú sorozatán keresztül.

Egy érdekes tudósuoknak, Csánki Dezsőnek, évtizedek óta tartó, becses buvárlatai alapján, az országos levéltárnak hathatós támogatásával és okleveles tárainak a legteljesebb igénybevételével, nyelvtudós és történetkutató szakértőknek közreműködésével most folyik a restitutio in integrum, a régi magyar neveknek eredeti jogaiba való visszahelyezése, ami tehát távolról sem magyarosítás és legkevésbé sem erőszakos, hanem minden pontjában tudományosan is megokolt.

Epen azért folyik a munka látszólag lassan (a közvélemény már régóta sürgeti teljes, és minél radikálisabb befejezését), mert ily nagy alapossággal, a történelmi és földrajzi szempontoknak teljes érvényrejuttatásával készül.

A történelmi igazság szeretete irányítja az egész munkát s ezért megmaradt idegen alakjában akárhány olyan név, amelynek ezen idegen alakjához fűződik valami történelmi emlék.

De persze apró-cseprő, helyi jelentőségű események nem vehetők történelemszámba s nem is számíthatnak túlzott kegyeletre. Részemről azt hiszem, hogy ezek a jelentéktelenebb, idegen nevű községek a maguk javát munkálják, ha sietnek magyar nevet választani, még ha véletlenül történelmi ok nem is szól mellette. Az ország forgalmi, gazdasági élete magyar; ennek az életnek a lüktetésébe az a falu kerülhet bele inkább, amelynek magyarul érthető, magyarul kimondható neve van. Idegen nevet a köztudat nehezebben sajátít el, könnyebben elfelejt s inkább hágy meg terra inkognitának, mint egy magyar nevet. Hogy csak egy példát idézzek, vajjon melyik név forgalomképebb: *Cigányos-e*, vagy pedig — a hogy eddig hívták — *Pakalesdpantasesdciganyesd?*

Buday László.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 25 én az időjárás: Enyhe, elvélve csapadék.

— Előléptetés. Az igazságügyminiszter *Petrovsky* Dezső aradi törvényszéki irodagazgatót a 9. fizetési osztály első fokozatába léptette elő.

— Az új hadtestparancsnok Nagyváradon. *Nagyváradról* jelentik: Frank Liborius altábornagy, a 7. hadtest új parancsnoka, tegnap délután érkezett Nagyváradra. A pályaudvaron Grünzveig Arthur tábornok fogadta a helyőrség tisztjeivel. Az ünnepélyes fogadtatás elmaradt, mivel a hadtestparancsnok így kívánta. Tiszteletére tegnap este a helyőrség tisztikara bankettet adott. Az altábornagy két napig marad Nagyváradon. Ma tartja meg szemléjét a helyőrség felett. Mint értesülünk, első szemléje alkalmával a hadtestparancsnok tiszteletét akarja tenni a hatóságok fejeinél.

— Egy hírneves divatárucég bukása. Fővárosi tudósítónk jelenti: *Monasterly és Kusmik* vállalat üzletét ma reggel nem nyitották ki, a divatárucég megbukott. A cégnek mintegy háromszáz ezer korona a passzívja, amelylyel szemben a cselekvő vagyon igen csekély értéket képvisel. A *Monasterly és Kusmik* cég évtizedeken át országsszerű ismert előkelő, nagy női divatkereskedés volt és bukása a fővárosban igen nagy feltűnést keltett.

— Tolsztoj cikke miatt. *Fétevről* jelentik: *Herschelmann* moszkvai főkor-mányzó annak a lapnak a kiadóját, mely Tolsztoj „*Nem hallgathatók*” című cikkét lenyomatta, 3000 rubel pénzbüntetésre vagy három havi elzárásra ítélte.

— Érdekes válóper. *Budapestről* jelentik: *Liebenberg* Gyula Viktor báró neje, született Suller Márta nemrégiben válókeresetet indított férje ellen. Az eljárás folyamán a báróné jogtanácsosa, Taub Armin dr. ügyvéd kiderítette, hogy *Liebenberg* Gyula Viktor báró az annak idején indigenátust és a magyar bárói méltóságot nyert *Liebenberg* Károly Józsefnek egyenes leszármazottja, magyar állampolgár. Ezt a m. kir. belügyminiszter elismervén, a m. kir. igazságügyi miniszter a válóper tárgyalására a budapesti kir. törvényszéket delegálta, a mely ma a Londonban kötött házasságot a férj részéről felforgató hűtlen elhagyás okából felbontotta. *Liebenberg* bárónénak megengedte a bíróság, hogy férje nevét továbbra is viselhesse.

— Gondnokság alá helyezett gyógyszerész. *Kossuth* Pál volt aradi gyógyszerész, a Boros Béni téren levő gyógyszerészeti egykori tulajdonosát az aradi törvényszék most véglegesen gondnokság alá helyezte. Kossuthon már ez év elején nagyfokú idegesség tünetei mutatkoztak és hozzátartozói akkor szanatóriumban helyezték el. Állapota azonban nem javult, úgy, hogy a család kénytelen volt a gyógyszerészt a tavasszal eladni. Egyidejűleg a család tagjai kérvénnyel fordultak az aradi törvényszékhez *Kossuth* Pálnak elmebaj miatt gondnokság alá helyezése iránt. A törvényszék az orvosszakértők véleménye alapján a kérelemnek helyt adott és *Kossuth*-ot gondnokság alá helyezte.

— Öngyilkos színész. *Budapesti* tudósítónk jelenti: *Csiszér* Sárka fiatal fővárosi színész Peterdy utcai lakásán ma öngyilkossági kísérletet követett el. Revolverrel a baloldali lőtt, a golyó azonban nem sértett nemesebb részeket és csak könnyebb sebesülést okozott. *Csiszér* Sárka leánya *Csiszér* Kálmán jónévű vidéki színésznek. Az öngyilkosságot szerelmi bánatában követte el.

— Kirabolt hercegnő. *Franzensbadból* tájékoztat: *Helena* görög hercegnőt, aki vasárnap érkezett ide férjével, *Miklós* herceggel és két leányával, szállóbelli lakásán kirabolták. A hercegi család, amely az *Imperial* villában vett lakást, Berlinen keresztül jött a fürdőbe. A rablást két férfi követte el, akik valószínűleg egy nemzetközi betörőbanda tagjai s már a német fővárosból követték a hercegi családot. Tegnap este tíz-tizenegy óra között a nyitott emeleti balkonn keresztül az udvarölgyszobájába hatolva a két rabló feltörte a bőröndöket, hogy a hercegnő ékszereit elemelhesse. Az ékszerekhez azonban nem tudtak hozzájutni, csak négyszáz frank készpénzt vittek el. A rendőrség megindította a nyomozást, de egyelőre minden siker nélkül.

— A gyilkos vőlegény. *Newyorkból* jelentik: Néhány nap előtt rémes gyilkosság történt Newyork mellett, a Hudson-folyónál. Egy osztrák asszonyt, aki leányával annak vőlegényét, *Eberhard* Ágoston látogatására Amerikába ment, meggyilkolták. A leány csak futással mentette meg életét. A rendőrség azonban a vőlegényt gyanúsította a gyilkossággal s a gyanút az a körülmény is táplálta, hogy ez nyomtalanul eltűnt. Tegnap azután egy temetőben, amely a tett elkövetésétől tíz mérföldnyire van, letartóztatták *Eberhard*-ot. A vállán lösebb volt, egy krajcár sem volt a zsebében s az éhségtől majdnem összeesett. Három órai kihallgatás után bevallotta, hogy ő ölte meg az asszonyt. De a gyilkosságból semmi haszna nem volt, mert cinkeostársai elvették tőle a zsákmányt és őt is majdnem megölték.

— *Petrás* Sári automobillja. *Budapestről* jelentik: *Petrás* Sári megbizottja ma feljelentést tett a rendőrségen, hogy negyven ezer koronát érő automobillja titokzatos körülmények között elveszett. *Petrás* Sári még a hónap 14 én *Karlsbadból* táviratot küldött *Kiss* Ernő gépkecs vezetőjének, hogy üljön fel automobilljára és Bécsen, Prágán keresztül menjen érte *Karlsbad*-ba. Az automobillnak 15-én este kellett megérkeznie, az azonban máig sem ér megállapították, hogy a sofőr 15-én hajnali órákor egy társával elindult. Az a gyanú, hogy az automobillt ellopták. Az automobill 40 lóerős négy üléses, Mercedes-gép, piros színre festve. A rendőrség nyomozza a sofőrt.

— Eljegyzés. *Drabek* Lajos magántisztvisel eljegyezte *Regéczy* Mihály m. államvasuti ellent kedves és bájos leányát, *Lenkét*.

— Az ujszentannai állomás kibővítése. A Arad csanádi egyesült vasutak ujszentannai állomása már régebbi idő óta szűknek bizonyult. Elhatározta az Acsev. igazgatósága az állomás kibővítését. A kibővítési munkálatok megállítása végett szükséges közigazgatási bejárás már legközelebb meg fogják tartani.

— Husz Ábrahám síremléke. Máramaroszi-ge-tről jelentik: Husz Ábrahámnak, a Máramaroszi-ge-ten kivégzett gonosztevőnek, emléket emel a sze-retet. A felesége emlékkövet állíttatott, hogy szé-gyenletes véget ért férjének a sírját megjelölje. A sírkövön héber betűkkel ez a felírás hirdeti Husz Ábrahám emlékét:

Itt nyugszik
HUSZ ÁBRAHÁM,

aki a halálos ítéletet Istentől szívesen fogadta.

— A megölt mérnök. Rómából jelentik: Montefalloban, Terni közelében egy életmiser kereskedő annak a gyanyja alatt, hogy ő volt Arv mérnök december 21-én az anconai gyors-vonatban elkövetett meggyilkolásának az értelmi szerzője, letartóztatták. A napokban a kereskedő sógora dühösen így szólt az üzlet-ben hozzá:

— Vigyázz, nem vagyok védtelen, mint az az ur, a kit a vasuton meggyilkoltatok. Ebben a pillanatban egy csendőr lépett be a boltba és azt kérdezte a szőlőtől, hogy kire célozt. Ez azt felelte, hogy a kereskedőt értette. A csendőr mindkettőt letartóztatta és a keres-ke-dő feleségét is magával vitte a rendőrségre. A rendőrségen az asszony habozás nélkül be vallotta, hogy férje egy szörnyű pillanatában el-on-dta neki, hogy három társával számos lopást követett el és december 21-én egy utast kirabolta és agyonszúrták. Az életmiser ke-reske-dő tagadott, de a kihallgatás során ellent-mondásba keveredett. A rendőrség azt hiszi, hogy ő az egyik tettes.

— Arad megye új vasutjai. A csigérvölgyi vasut műszaki előmunkálatai készen vannak és azokat az engedélyes Solymosy Lajos báró fölterjesztette a kereskedelemügyi miniszte-riumhoz. A jóváhagyás leérkezte után Németh Zeigmond főmérnök kidolgozza a részletes ter-veket, melyek a közigazgatási bejárás alapjául fognak szolgálni. A földmunkálatokat még ez évben megkezdik, meri Aradvármegye tör-vényhatósága az építési költséghez való hoz-májárulás megszavazásánál ezt feltétlenül ki-kötötte. A szemlak-löhösházai vasut műszaki munkálataival Szondy Géza előmunkálati en-gedélyes kisperegi földbírtokos megbízásából Pallós Armin budapesti mérnök vállalkozó már elkészült. Legközelebb már megtartják a kö-zigazgatási bejárást, hogy a vasútvonalat lehe-tőleg a jövő évben ki is építsék.

— Kivégzés után. Freiburgból sür-gönyzik: A kivégzett Bayer Margit holt-testét díszes koporsóba zárva, még teg-nap este szállították a vasúthoz, hogy Drezdába vigyék. A koporsót két városi tisztviselő és a védőügyvéd kísérték az állomáshoz, ahol a kis szász városkának apraja-nagyja összegyűlt. A levágott fe-jét a berlini Passage panoptikum tulaj-donosa gipszbe lemásoltatta. Brand Lotár-nak, a hóhérnak, aki a kivégzett leány hajából néhány szálát emlékknek őriz, a panoptikum tulajdonosa ezer márkát ki-nált. De Brand nem fogadta el az aján-latot és azt mondotta, hogy a haját a ki-végzett leány édesanyjának küldi meg, mihelyt az a fogságból kiszabadul. A ki-végzett leány egyházi temetése elé nem emeltek akadályt, minthogy a leány ki-végzés előtt teljes bűnbánatot tanusított és istenhez való fohászkodással hajtotta fejét a bárd alá.

— Az elbocsájtott gépész boszuja. Ruttká-ról jelentik: Laskó János volt mozdonyvezető, aki tizenhárom évig állott a kassa-oderbergi vasut szolgálatában, de akit utóbbi időben iszá-kossága miatt állásából elbocsátottak, tegnap este boszúból behatolt a fűtőházba, ott feltörte két mozdony szerszámládáját és kilopta az összes szerszámokat. Azután a mozdonyokat leszerezte, hogyha lefűtik őket, felrobbanjanak. A dolgot szerencsére idejekorán észrevették,

megindították a nyomozást és nemsokára sikerült is az elvetemült gonosztevőt kézre-keríteni.

— Rossz kenyér, hamis tej. Az aradi kihá-gási bíróságnál ma egy asszony feljelentette az aradi általános termelő és fogyasztási szö-vevethet, a miért rossz kenyeret árúsít. A rendőrség kiment a szövetkezet üzemhelyisé-gébe s mintát vett a kenyérből, melyet meg fog vizsgáltatni. Ugyancsak ma öt tejárúsító ellen indította meg a rendőrség a vizsgálatot, mert hamisított tejet találtak náluk. A mintá-kat felküldték Budapestre vegyelemzés cél-jából.

— Apacheok kirándulása. Brüsszelből je-n-tik: Párisi apacheok, akik a belga nemzeti ünnepre érkeztek ide, egy kerusszal mögöl lövődöztek a tömegre a Boulevard Midin. Nagy pánik keletkezett. A mikor a rendőrség felvo-nult, valóságos harc keletkezett. Az apacheok sortűzrel adták. A rendőrök, miután újabb erő-sítést kaptak, sortűzrel feleltek. A banda hét tagját elfogták. Valamennyien körözött párisi betőrők.

— Kinek van munkásra szüksége? Az aradi Kereskedelmi és Iparkamara értesíti a munka-adókat, hogy miután az Amerikából való visz-szavándorlás szüntelenül tart s igen sok mun-kátkereső érkezik haza, azok az ipari és me-zőgazdasági munkaadók, akiknek munkásokra szükségük van, a földművelésügyi minisztérium munkásügyi osztályával (Budapest, Országház-tér) közvetlenül levélben, táviratban, vagy táv-beszélőn közöljék, hogy milyen munkásokra van szükségük s milyen bérfeltételek mellett hány munkást volnának hajlandók alkalmazni.

— Az aradi cs. kir. lovaslaktanya pórraktár épületeinek kibővítésére a laktanya tulajdo-nosa: Aradvármegye versenytárgyalást írt ki, amelynek alapján az ajánlatokat augusztus 7-ig kell beadni Aradon az államépítészeti hi-vataiban.

— Az adókvető bizottság előtt tárgyalás alá kerül a hó 25-én, szombaton 1578-ik tétel-től 1705-ik tételig: Gyöngy, padló fényező, pap-lanos (szőnyeg), paprikaárus, paszomány és gombkötő, pásakasúto, pálinkafőző (kis üstös), pengégyáros, pénzűzer, petróleumkereskedő, piaci kalmár, pókróc, ponyva és kötélárúkeres-ke-dő, postaszállító, posztókereskedő, pipakeres-ke-dő, piperész, puskaműves, rabélelmező, réz-műves, reszelővágó, rőfőskereskedő, ruhakeres-ke-dő (férfi és női), rövidárúkereskedő, sátor-á-lító, sertéskereskedő, sűrű raktáros (faragó), sószállító, sórraktáros, sütő, szállító. E hó 27-én, azaz hétfőn 1706—1785. tételig: Szabó (női), szabó (férfi), szabó (magyar), szűrszabó, szappanfőzők.

— Talpfatellitölelep Arad mellett. Az Arad környékén létesítendő vasuti talpfatellitölelep gépészeti berendezésére a m. kir. államvasu-tak építési és pályafenntartási ügyosztálya ju-lius 18-án tartott árlejtést. Ajánlatot egye-dül a Nicholson gépgyár Rt. nyújtott be, még pedig 304.000 és 344.000 koronával (3 és 4 talpfahosszra), mely döntés alatt áll.

— A kolozsvári merénylet áldozatainak te-metése. Kolozsvárról jelentik: Ma délután három órakor temették Péterfi Ádám rendőrt, a hostáti gyilkos parasztleányek áldozatát, óriási közönség jelenlétében. A ravatal a kórház ká-polnájában volt föállítva. Barabás reformá-tus lelkész gyászbeszéde után Bánffy Miklós gróf főispán mondott megható búcsúszót. Utána a főkapitány-helyettes a rendőrség ne-vében, egy rendőrmester pedig a legénység nevében búcsúztatja a holtat.

— Milyen korban virul a nő? Érdekes cikket ír a *Matin* arról, hogy milyen korban legszebb a nő. Sokan vannak, — a cikk szerint — a kik már tizenhat éves leányra is rámondják, hogy elérte szép-sége legszebb virulását, pedig ez túlzás, udvari-at lanság vagy előítélet, de mindenesetre valótlanság. A szépség teljessége megköveteli a kifejlődöttség teljességét, még pedig úgy a fizikai, mint a szellemi,

mert hiszen ha ezek egymással arányban nem álla-nak, már nem lehet tökéletes az összhang. Termé-szetes és okos életmód mellett negyven éves korában a nő szebb, mint tizenhat éves korában, mert ebben a korban szépségéből még többet kellett megtartania, mint a menyhihez süldő leánykoráig már hozzájutott. Az igazán szép és elmében, lélekben is kiváló ass-zony virulásának egész ideje harminc és negyven esztendő közé esik. A história tanúsága szerint a világra szóló szépségű asszonyok ebben a korban voltak dicsőségük legnagyobb fokán Kleopatra elmúlt harminc éves, a mikor Antóniusz szívét rabjául ej-tette. Aszpázia harminchat éves volt, mikor Perik-lész mint a világ legszebb nőjét feleségül vette és még harminc év múlva is magasztalták szépségét. Mars kisasszony negyvenöt, Recamier asszony negy-ven esztendő korában aratta szépségének legszebb sikereit.

— Letartóztatott jósnő. A rendőrség ma letartóztatta Kovács Mari cigányleányt, a ki Boneza Pálné és Nagylakán Péterné gájl assz-zonyoktól, kártyavetés közben egy asszaltörőt lopott el.

— Menekülés a halál torkából. Szegedről jelen-tik: Különös véletlen folytán menekült meg majdelután az ujszegedi kendergyárban egy tizen-hat éves munkásfiú a legborzasztóbb tüshaláltól. Egy hajszál mentette meg attól, hogy bele nem zuhant a kazán nyolcszáz fokos izzó kemén-céjébe.

Az eset részletei a következők:

Ábrahám István, Szél-utca 16. sz. a. lakó tizenhat éves cserepező fiú ma délután az uj-szegedi kendergyár kazánszobájának tetején dolgozott. A tetőn van egy négszögletes nyílás, amelyen a fiú véletlenül lezuhant a gépház pad-lására. A padláson nagyobb mennyiségű poz-dorja van felhalmozva, amely a kazán fűtésére szolgál. Hogy pedig a fűtést megkönnyítsék, a a menyezeten vágtak egy nyílást, ahonnan egy erre a célra szolgáló körülbelül három méter hosszú tölcserőszertű nagy csövön keresztül a kazánba ömlik a kocsiszámra felhordott por-dorját. Ma délután épp egy pillanattal előbb csukták le a tölcserő felső nyílásánál lévő aj-tót, mint a fiú lezuhant. A padláson ugyanis foglyán volt a pozdorja és a kazánt alúról fűtötték. Csak közvetlen a nyílást fedő ajtó mellett volt még egy kisebb rakás törmelék. A fiú ennek a tetejére esett oly szerencsésen, hogy alig ütötte meg magát. A ferdén cso-móba rakott pozdorja azonban a fiú sulya alatt megcsuszott, egyenesen a kazánhoz szolgáló nyílás felé. A fiú is lecsuszott és a záró ajtón szépen ülve maradt. Ha a szerencsétlenség csak egy pillanattal előbb történnék, a fiú ment-hetetlenül belecsuszik a nyitott ajtón keresztül a kazánba s nem lett volna ember, aki a nyolcszáz fokos hőségből kimentette volna. Szinte lehetetlen, hogy ez a szerencsés fiú a biztos halálból ily igazán mesébe illő módon meneküljön. Már maga az esése is véletlen szerencsés volt, amennyiben lezuhanya a tető-ről, ráesett a pozdorjára, úgy hogy semmi baja nem történt. Innen pedig a biztos tüzhálálba csuszott volna, ha a záró ajtót épp egy pillanattal előbb be nem csukják. Temesvári Géza dr. al-kapitány kiment a gyárba s megejtette a viz-szálatot. A fiút, akinek az ijedségen kívül csak kisebb bőrhoraszólása van, beküldötte a kór-házba, ahol megvizsgálták és hazaszet-tették.

— Marienbad a világ legrégebbi moorfür-dője. Itt található a leggazdagabb szénsavas (nauheimi) fürdők, miért is az utóbbi években főleg a *szív és női bajosok* keresik fel nagy számmal e világhírű fürdőhelyet. Ez utóbbi ba-jok kezelését egy kitűnő szakorvos végzi.

— Fényképezési készülékek műkedvelőknek. Mindazoknak, a kik a fényképezést, e legvonzóbb és mindenki által könnyen megtanulható sport iránt ér-deklődnek, ajánljuk az A. Moll. cégnek (Bécs, Tuch-lauben 9.) es. és kir. udv. szállító 1854. óta fenn-álló fényképezési eszközök különlegességei áruházat, amelynek képes árjegyzékét kívánatra szívesen küldi el bérmentve a cég.

— Molypusztító és rovarpor legjobb minő-ségben Vojtek és Weisznál Aradon. 191.

Ma nagy tombola-estély

Kovács és Novotny

Vadászkürt-vendéglő kerthelyiségében.
Esténként Gyurkovits András zenekara
hangversenyez:

TARKASÁGOK.

(Mit ajánl?) Egy aradi ugynevezett aranyifju, akinek még csak véletlenül se fordul meg a zsebében arany, bement ma a Központi kávéházba, habár ott haragban van a kopasz Mártonnal, a szigorú főpincérrel. Az, hogy „haragban van a főpincérrel” speciális bohém kiszólás, ami ezt jelenti: a főpincérnek legalább husz koronával tartozik. Ezért a főpincér kiadta a parancsot az alpincérek között, hogy ezt az ifjút nem szabad kiszolgálni. Ő azonban rendületlenül nyugalommal naponta megjelenik a kávéházban. Az asztalnál ülők ma is megrendelték a feketéjüket, a fagyaltjukat s a rossz fizető ifju is odaszólt a pincérnek hanyag eleganciával:

— Hát nekem mit ajánl?

— Onnek — felelte a pincér — ajánlom a távozást.

(A verekedési bíró.) Bozóky Mátyás büntető járásbíró ma hosszú levelet kapott, amelyben nagy otromba betűkkel azt panaszolta el egy gájl legény, hogy őt a korcsmában Suhajda János megverte. A főljelentés olmét a panaszos így fogalmazta meg:

Naccságos Bozóky Mátyás
verekedési bíró urnak,

Ez a gájl legény a maga tudatlanságában új bíróságot szervezett Aradon. Lesz tehát már a kihágási, a váltó-, a kereskedelmi bíróságok mellett egy verekedési bíróság is. Ezt a bíróságot legcélszerűbb volna föllállítani — a rácfertályban.

TORVÉNYKEZÉS.

§ Börtönre ítült postásikkasztó. A bokszegei postahivatalnál az 1907. év végén nagy sikerkasztásnak jöttek a nyomára. A postamesterinő, Nemets Ferencné szül. Micsky Margit volt, aki helyett egy fél éven át férje, Nemets Ferenc látta el a hivatali teendőket, anélkül, hogy erre a nagyváradi postaigazgatóságtól engedélyt kapott volna. Nemets a kezéhez befolyt pénzekből kisebb-nagyobb összegeket elcsikkasztott és a hiányt egy ideig úgy leplezte, hogy a bevételeket több napi késedelemmel könyvelte el és küldte rendeltetési helyére. Október végén azonban a bokszegei postahivatalnál rovatcsolást tartottak és ekkor összesen 741 korona 92 fillér hiányt találtak. Ezt az összeget Nemets Ferenc több alkalommal részletekben sikerkasztotta el és fordította saját céljaira. A postalgazgatóság Nemetsné fegyelmi uton nyomban elmozdította állásától, férje ellen pedig sikerkasztás miatt főljelentést tett. Az aradi törvényszék az év március huszadikán Nemets Ferencet egy évi börtönre ítélte. Az asszony felelőssége folytán az ügy a nagyváradi tábla elé került, amelynek ítélete ma érkezett le az aradi törvényszékhez. A tábla a törvényszék ítéletét jóváhagyta.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

H. J. Atolvassuk, s megüzenjük, hogy közzölhető-e?

M. és P. Két a-val és nem á-val írja a nevét.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 24.

A mostani időjárás a mezőgazdaság helyzetére mindentelképpen kedvezőnek mondható. A folytató agos cséplési munkálatokat ilyen időben sokkal könnyebben végezhetik, a még fejlődésben levő terményekre pedig jó ékony hatással van.

A gabonaüzlet irányzata csendes, az árak csekély eltéréssel változatlanok.

A mai piacon nagyobb hozatal volt.

A mai piacon elkelt:

1800 mm. új-busa 10.70—11

300 mm. tengeri 7.00—20

Névleges jegyzés:

Új rozs 8.60—80

Ó zab 7.20—40

Új árpa 6.70—90

A gabonaárak 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti ár- és értéktözsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, július 24.

Amerika $\frac{1}{2}$ -el magasabb. 30 ezer mm. változatlan.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli sárlát	2 órai sárlát
Busa októberre	11.35—11.35	11.29—11.30
Zab októberre	8.23—8.24	8.23—8.24
Rosz októberre	9.54—9.55	9.51—9.52
Tengeri májusra	7.22—7.23	7.22—7.23
Tengeri júliusra	7.50—7.51	7.44—7.45

Zárul 5 órakor:

Utótözsde üzletellen.

IDEGENEK ARADON.

— Július 24. —

Fehér Kereszt szálloda Rumers Albert tanár Magdeburg. — Greiner Dávid utazó Bécs. — Stern Armin utazó Zalaegerszeg. — Lemberger Lajos utazó Budapest. — Müller Géza mérnök Budapest. — Rosenthal Lajos utazó Bécs. — Rottenberg Jenő igazgató Budapest. — Fischer József dr. Nagyvárad. — Rózsa Márton utazó Budapest.

Központi szálloda. Márkus Jenő utazó Budapest. — Papp Sándor kárbeccsítő Budapest. — Rosztányi Géza kárbeccsítő Budapest. — Steiner Pál utazó Budapest. — Rottenberg Márton dr. ügyvéd Igló. — Gösch Ede főfelügyelő Budapest. — Paraker Gusztáv utazó Ujvidék. — Lukács Ignác utazó Budapest. — Glatz Antal főispán Nagyvárad. — Herozeg A. utazó Budapest. — Dévay Jenő utazó Budapest. — Katz Odön utazó Budapest. — Várnay Akos tiszthelyettes Temesvár. — Kohn Gyula utazó Budapest.

Vass szálloda Gamauf Jenő utazó Budapest. — Dittrichstein Herman utazó Budapest. — Gretzel Alfréd utazó Budapest. — Neurath Károly utazó Budapest. — Rozenschein Fülöp kántor Kassa.

Pannonia szálloda. Földes Miksa titkár és neje Petrocsény. — Szél Kálmán mérnök Orosháza. — Lajos Vilmos malomtulajdonos Kurtakér. — Zwingli Mór gyógyszerészgyakornok Vámesztó. — Wickliff Ferenc gyógyszerész Vámesztó. — Szentimrei Adam tanár Temesvár. — Steiner Lajos kereskedő Buzsuk.

NYÁRI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1908. évi július hó 25-én:

Tapolczai Dezső, a budapesti Vigszínház művészenek bucsufelléptével:

A polgármester ur.

Vigjáték 3 felvonásban. Irta: Kadelburg G. Fordította: Timár Szaniszló.

S Z E M É L Y E K:

Süteő Várnai Jenő. Gerlesfalvi, veje Tapolczai D. Ilona, neje Benkőné. Dr. Szaberényi Szendrey M. Agota, leánya Novák Irén. Dr. Solymár Ujj Kálmán. Piroska Körössy Jucl. Kalmár Zsófi Zalai Margit.

Kezdete 8 órakor.

A felelős szerkesztő távollétében a szerkesztésért felelős:

Bolgár Lajos.

NYILTTER.

Farbenfabrik vorm. Friedr. Bayer
& Co., Elberfeld.

Az

influenca-lábbadozás

alkalmával a

hurutok mellőzésére,

nemkülönbön egyidejűleg az

összérzet erősítésére

és az

étvágy fokozására

elismert szakszerű összeállításánál fogva rendkívül alkalmas a

GUAJACOSE.

Eredeti üvegek ára 4 korona az
— összes gyógyszerárakban. —

20079—1908. sz.

Pályázati hirdetmény.

Az Arad sz. kir. város közönsége által a budapesti m. kir. Kertészeti tanintézetnél létesített alapítványi helynek betöltése iránt pályázatot hirdetünk azzal, hogy a pályázati kérvény f. év július 25-ig Arad szab. kir. város tanácsához benyújtandó.

A pályázónak 6 közép iskola vagy 6 polgári osztálynak elvégzését és szabályszerű gyakorlatot kell kimutatnia, 16 évesnél fiatalabb és 20 évesnél idősebb nem lehet.

A közelebbi feltételek a város gazdasági ügyosztályánál a hivatalos órákon belül betekintheők.

Arad, 1908. évi július hó 11-én.

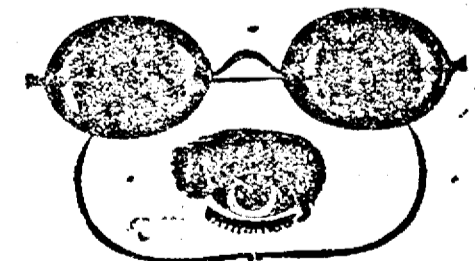
A városi tanács.

Elsőrendű látsszerész üzlet.

DICK SAMU

Arad és látsszerész

Arad Andrássy-tér és Waltzer János-utca sarkán

Elad és javít mindennemű órákat két évi jóállás mellett a legolcsóbb áron. Raktáron tart mindennemű színházi látcsöveket a legkülömbözőbb kiállításban, legfinomabb lorgnettek, orrcsipek és szemüvegek arany, ezüst, nickel és tekenőbeka csont keretekben, legjobb üvegekkel.

● Nagy raktár sűrűségi fokmérőkben, bor, must és szesz részére, továbbá mindenféle hőmérők, mindennemű kivitelben. 2418

Szemüvegek és orrcsipek utvosi rendelet szerint azonnal készíttetnek.

CSALÓ-

dik az, aki azt hiszi, hogy a csunya és rossz karban levő fogakat nem lehet **hófehérre** tisztítani, mert egy kísérlet mindenkit meggyőzhet arról, hogy a törvényileg védett és szabadalmazott

Nádlér-féle „Hófehér“

fogtisztító-szer még a legelhanyagoltabb fogat és annak feketeségét vagy sárgaságát a leg-**rövidebb időn belül is hófehérre tisztítja.**

Az egészségre nem ártalmas,

mert a „Hófehér“ fogtisztítószer tisztán növény nedvekből vegyi uton van összeállítva. Egy üvegecske ára, mely 1—2 évre elegendő csak

1 korona 50 fillér.

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközöl a feltaláló és készítő:

Nádlér Lajos

Arad, Andrassy-ut 17.

2890—1908. pm.

Hirdetmény.

Az Arad sz. kir. város törvényhatósága által kezelt Hertseka Mór ösztöndíj alapítvány egy polgári iskolai és egy gymnásiumi alapítványi helye megüresedvén, felhívom azokat, kik legalább fél jeles és fél jó osztályzattal bírnak s az alábbi feltételek valamelyikének megfelelnek, hogy kellően felszerelt pályázati kérvényeiket hivatalomban 1908. évi szeptember hó 25-ig Arad sz. kir. város törvényhatóságához címezve nyújtsák be.

A pályázati kérvényhez melléklendő az előző iskolai évi bizonyítvány, illetőségi s a szülők vagyoni bizonyítványa.

Az alapítványi helyre pályázhatnak:

1. szegényaradvárosi árvák,
2. aradvárosi szegény özvegyek fiai,
3. aradmegyei szegény árvák,
4. aradmegyei szegény özvegyek fiai,
5. aradvárosi szegény tanulók.
6. Ha az 1—5 pontok alatt megjelölt pályázók nincsenek, bárhova való illetőségű és bármily vagyoni viszonyok között élő legjobb tanulók is pályázhatnak az ösztöndíjért.

Az ösztöndíjast Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottsága választja s az ösztöndíj megfelelő bizonyítvánnyal mindaddig megtartható, míg az ösztöndíjas Aradon a polgári iskolát, illetve a kir. főgymnásiumot látogatja.

Az alapítvány egyenként körülbelül 150 koronát tevő kamatok az évvégi iskolai bizonyítvány bemutatása után az iskolai év végén utalványoztatnak ki az ösztöndíjas, illetve törvényes képviselője kezeihez.

Ezen hirdetményt az iskolai év kezdetén leendő körözés végett egyidejűleg az aradi kir. főgymnázium és az aradi polgári fiúiskola igazgatóságának is megküldöm.

Arad, 1908. július hó 13-án.

Varjassy,
polgármester.

21056—1908. sz.

Hirdetmény.

Közhirre tesszük, hogy a m. kir. földmivelésügyi miniszter a Gödöllői m. kir. állami méhészeti gazdaságban a folyó évben szeptember 15-én megkezdődő két éves méhészmunkás tanfolyamra pályázatot hirdetünk.

A pályázat f. évi augusztus 15-ig a földmivelésügyi miniszternél benyújtandó.

Az érdeklődők a pályázati hirdetményt a hivatalos órák alatt a levéltárban megtekinthetik.

Arad, 1908. július hó 17.

A városi tanács.

Uj üzlet!

Szabott árak!

Uj üzlet!

Lányi Marcell

cipőkülönlegességi raktára,

a világhírű „Kobrak“ cipőgyár gyártmányainak egyedélarusítója

Arad, Atzél Péter-utca 1. sz.

Ajánlja

férfi-, női- és gyermekcipő-különlegességekkel

dusan felszerelt raktárát.

Idényszerű cipőkülönlegességek állandóan és minden kivitelben raktáron vannak.

Vidéki megrendelések a legpontosabban lesznek szállítva. 967

Uj üzlet!

Szabott árak!

Uj üzlet!

APRO HIRDETÉSEK.

Akinek

ismerettség híján

vásártársra,
nevelőre,
iskolavezetőre,
könyvtárosra,
segédre,
ispánra,
gazdatisztára,
kulcsárra,
vincsellőre,
kertészre,

kulcsárra,
gazdasszonyra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy,
irodasszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége.

AKI

bérbeadni kíván

birodalmi,
és szat,
radássterü-
letet,

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

AKI

eladni kíván

szőrt,
sengorát,
kort,
gyümölcsöt,
zabonát,

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

AKI

mindenekelőtt vétel vagy bérbevételei oszál
jából keresel;

AKI

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban értesít, ha az

„ARADI KOZLÖNY“

kis hirdetési

rovatai használja.

Szép Hölgyeim!

Ki hajlandó szép, gazdag, előkelő
uriembert titokban szeretni? Az
írjon „Mesés ember” jelige alatt a
főpostára. 2560

Az aradi turista egyesület

Arad-Hegyaljai uthálózatának tér-
képe. Automobilosok, kerékpáro-
sok és turisták használatára 50
fillér leszállított áron kapható
Ingusz I. és Fia könyvkereskedésé-
ben Aradon. Telefon 517. 201

Egy állami tanító részére

2 szobás lakást keresek. Ajánlato-
kat „Állami tanító” címen a ki-
adóhivatal közvetít. 2561

Pörkölt szalonna,

légenszáritott, oldalankint 35—80
kg. nehéz, kapható Rauchbauer
Nándornál, Ujszentannán. 1991

Minden újdonság

azonnal több példányban kapható
80,000 kötetes kölcsönkönyvtá-
rban, heti 8 filléres kölcsön díj
ellenében. A könyvek újak és tiszták.
Terjedelmes jegyzékek vidékre
is. Zenemű kölcsönző intézet. Kerpel
Izso könyv és papirkereskedése,
Aradon. 212

Nyomdánkban

2 középiskolát végzett

fiu

tanulónak

fizetéssel felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

20361—1908. sz.

Hirdetmény.

Gróf Réichenbach-Lessonitz Vil-
mos által rokkant tengerészek se-
gélyezésére létesített alapítványa.
A trieszti cs. és kir. tengerész
kerületi parancsnokság pályázatot
hirdet a fent nevezett alapítvány
jövedelméből 1908. évi január hó
1-től számított adományoz-
zandó egy, évi 200 korona segély-
díj élvezetével járó alapítványi
helyre.

Ezen alapítványra első sorban
az 1864-ik évi május 9-iki helgo-
landi tengeri ütközetben rokkantá
vált tisztek, valamint az ugyan-
ezen alkalommal elesett tisztek öz-
vegyei és árvái, ilyenek hiányában
valamely későbbi tengeri ütközet-
ben rokkantá vált tisztek illetőleg
ezek özvegyei és árvái bírnak
igénnyel.

Felhívhatnak tehát az igényjo-
gosultak, hogy a szükséges igaz-
oló okmányokkal felszerelt pályá-
zati folyamodványukat folyó évi
augusztus hó 15-éig a trieszti cs.
és kir. tengerész kerületi parancs-
nokságnál nyújtsák be.

A folyamodó szegénységi, vagy
helyhatósági bizonyítvánnyal tar-
tozik igazolni, hogy vagyontalan
szegény és segélyre szorul.

Fenti határidőn túl elkésve be-
érkező folyamodványok nem vé-
tetnek figyelembe.

Arad, 1908. július hó 11-én.

A városi tanács.

MOLL-FÉLE SÓS-BORSZESZ

Csak, akkor valódi ha
mindegyik doboz Mollnak
védjegyét és aláírását tűn-
teti fel.

A MOLL A.-féle Seidlitz-porok tartós gyógyhatása legmakacsabb gyomor-
bajok, testi bántalmak, gyomorgörcs és gyomorfű, rögzött aszkerekedés,
máj bántalmak, vértelenség, aranyér és a legkülönbözőbb női betegségek ellen
a jeles házi- és étkezési módok elterjedését szerzett. — Ára egy
lepecsételt eredeti doboznak 3 korona. — Hamisítások törvényileg fenyítettek.

MOLL-FÉLE SEIDLITZ-POR

csak akkor valódi ha

mindegyik üveg Moll A. védjegyét
tünteti fel és „A
MOLL
Frankfurt
am. 1842

Moll“ felirattal ónozáttal elzárva van. A Moll-féle sóborszesz be-
vezetesen mint fájdalomcsillapító bedörzsölési szer, köszvény,
caux és a meghűlés egyéb következményeinél legismertesebb nép-
szer. — Egy ónozott eredeti üveg ára 1 kor. 90 fill.

MOLL-féle gyermekszappan.

Legfinomabb, egészen új rendszer szerint előállított gyermek és hölgyiszappan gyer-
meknek és felnőttek okszerű bőrápolása. Egy darab ára 40 fill. 5 darab kor. 1-30 fill.
Minden darab gyermekszappan a MOLL-védjeggyel van ellátva. — Főszékhelye:

MOLL A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító által.

Bécs, I., Tuchlauben 9. sz.

5941

Vidéki megrendelések naponta postautánvét mellett teljesítettek.
A raklárakban tessék határozottan MOLL A. aláírásával és védjeggyel ellátott ke-
szítményeket kérni. Aradon kapható: FÖLDES KELEMEN és HAJÓS ARPAD
gyógyszertáralban.

Használt korcsmai vagy más

hosszu asztalok

megvételre kerestetnek.

Czimet és árajánlatot a kiadóba
kérünk.

Használt

ólm

megvételre kerestetik

Sényeges árleszállítás

fehérnemű, vászon, chifon és asztalneműeknél.

Megjegyezzük, hogy nem holmi kétes minőségű, hanem
elsőrendű általunk garantált jó áru kerül olcsó eladásra.

Fentiekben kívül:

**Czérna vászon
maradékok**

méterenkint 70—80 kr.,
egész vékony 90 kr.-ért.
80% megtakarítás.

**Chifon és mada-
polan maradékok**

3 mt.-től 6 mtrig darabokban
27 és 32 krajcár métere
Kiváló jó minőségűek.

3000 méter

egyféle egész finom ba-
tisztt chifon 60 kr. he-
lyett 45 krajcár.

Ritka alkalmi vétel!

**Pamut vászon
maradékok**

erős szálu 30 krajc., kö-
zép szálu, minden fehér-
neműre alkalmasak, 32
krajcár métere.

Fenti maradékok igen
alkalmasak

Internátus

kelengye összeállítására.

**Intézeti kelengye leány
és fiuk részére**

készen raktáron vannak
vagy előnyös áron ké-
szíttetni vállaljuk.

Rosenblüh H. és Társa

divatarunaz.

391

**BUZIÁSI PHÖNIX
ÁSVÁNYVIZ**

Vese- és hólyagbajoknál minden vizet felülmul.
Kellemes, kissé savanykás ízű, vasmentesített, szénsavdús.
rendkívül üdítő asztali viz.
Orvosilag ajánlva. 5881 Orvosilag ajánlva.
Ivógyógyomásra használva, vese- és hólyagbajoknál, a veseme-
dence idült hurutjainál, húgykő- és fűvényképződésnél, a lég-
utak és a kiválasztószervek hurutos bántalmainál kitűnő hatá-
sának bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a forráskezelőség:
Muschong buziaszi gyógyfürdő Igazgatósága Buzilásfürdön

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Nyomatott Kurzweil János és Társa budapesti festékgyáranak festékével.